

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Tomo Lino Šepečio
V kurso, komercinės teisės
Studijų šakos studento

Magistro darbas

**Teisės skleisti ir gauti informaciją ir autorių teisių įgyvendinimo sankirta skaitmeninėje vidaus
rinkoje**

Vadovas: Prof. dr. (HP) Vytautas Mizaras
Recenzentas: Prof. dr. Ramūnas Birštonas

Vilnius
2019

ĮVADAS.....	2
1. AUTORIŲ TEISIŲ IR JŲ APSAUGOS RAIDA SKAITMENINĖS RINKOS FORMAVIMOSI KONTEKSTE	9
1.1. Skaitmeninės erdvės raida.....	9
1.2. Autorių teisių samprata.....	12
1.3. Autorių teisių objektų formos pokyčiai skaitmeninių technologijų konvergencijos kontekste.....	14
1.4. Išvestiniai kūriniai skaitmeninėje erdvėje.....	16
1.5. Išvestinių kūrinių paskirties doktrininiai pagrindai.....	18
1.6. Autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje teisinis reglamentavimas.....	21
1.7. Autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje poreikis ir probleminiai aspektai.....	25
1.7.1. Autorių teisių pažeidimai skaitmeninėje kultūros rinkoje.....	25
1.7.2. Informacinės visuomenės paslaugų teikėjų atsakomybės teisinio reglamentavimo įtaka autorių teisių apsaugos probleminiams aspektams.....	27
2. SKAITMENINĖ VIDAUS RINKA AUTORIŲ TEISIŲ ĮGYVENDINIMO BEI APSAUGOS KONTEKSTE: STRATEGIJA, METODAI, POVEIKIS.....	32
2.1. Skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo strategija.....	32
2.2. Skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisinio reglamentavimo ypatumai.....	37
2.3. Teisinio reglamentavimo įgyvendinimo probleminiai aspektai.....	43
2.4. Teisinio reglamentavimo poveikis autorių teisių įgyvendinimui skaitmeninėje rinkoje.....	45
3. AUTORIŲ TEISIŲ APSAUGOS IR TEISĖS SKLEISTI IR GAUTI INFORMACIJĄ SANTYKIS SKAITMENINĖJE VIDAUS RINKOJE: PROBLEMINEIAI ASPEKTAI IR PERSPEKTYVOS.....	48
3.1. Teisės skleisti ir gauti informaciją samprata ir įgyvendinimas skaitmeninėje erdvėje.....	48
3.2. Autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo santykis.....	51
3.3. Skaitmeninės vidaus rinkos koncepcijos poveikis teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimui.....	55
IŠVADOS.....	60
ŠALTINIŲ SARAŠAS.....	62
SANTRAUKA.....	74
SUMMARY.....	75

IVADAS

Temos aktualumas. Autorių teisių įgyvendinimas skaitmeninėje erdvėje yra šiuolaikinis pamatas kultūrinei plėtrai. Skaitmeninėje erdvėje neegzistuoja nei fizinės sienos, nei “centralizuotos valdžios” organai. Šių subjektų neegzistavimas sudaro idealias sąlygas turinio sklaidai įgyvendinti: visuotinumui, spartumui, vartotojo prieinamumui¹. Turinio sklaida nebėra rankose “elito”, turinčio pakankamus kaštus steigti radijo stotį, televizijos studiją, ekspozicijų salę. Skaitmeninėje erdvėje asmeniui, turinčiam prieigą prie interneto, suteikiamos galimybės kurti, platinti, pasiekti turinį². Turinio pasiekiamumo ir sklaidos galimybės lėmė kultūros rinkos plėtrą. Skaitmeninė erdvė tapo terpe, kurioje autoriai platindami, reklamuodami turinį, dalinasi kūrybinės veiklos rezultatais – kūriniais, turinio talpinimo paslaugas teikiančiose interneto platformose, tokiose kaip audiovizualinių įrašų, fonogramų, fotografijų talpinimo portalai. Interneto platformos reikalingos ne tik autorių teisių įgyvendinimui ir kultūros rinkos plėtrai, tačiau ir žmogaus teisės skleisti bei gauti informaciją įgyvendinimui. Europos Žmogaus Teisių Konvencijos 10 straipsnis kiekvienam asmeniui nustato teisę į saviraiškos laisvę, o teisė skleisti ir gauti informaciją yra šios teisės dalis.³ Galimybė skleisti ir gauti turinį interneto platformose įgyvendinama fundamentalioji žmogaus teisė į informaciją. Taigi, skaitmeninė erdvė yra terpė ne tik kultūros rinkos plėtrai įgyvendinant autorių teises turinio sklaida, bet ir terpė demokratinių procesų įgyvendinimui⁴.

Technologinės pažangos kontekste įvykę autorių teisių objektų formos pokyčiai sukūrė naujus autorių teisių apsaugos iššūkius. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo preambulės 5 konstatuojamoji dalis nustato

¹ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 20.

² 2012 m. Europos Komisijos Generalinio Direktorato Dėl vystymo ir bendradarbiavimo EuropeAid, demokratijos, valdymo, žmogaus teisių ir lyčių lygybės srityse pranešimas Dėl Saviraiškos laisvės, medijos ir skaitmeninių komunikacijų probleminių aspektų (Freedom of expression. Media and digital communications. Framework Contract Com 2011 – Reinforcing Ec Media Development Capacities, Europeaid/129783/C/SER/multi, Service Contract No. 2011-283166, December, 2012) [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/study-freedom-expression-communication-key-issues-201212_en_3.pdf>.

³ Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 40-987.

⁴ 2012 m. Europos Komisijos Generalinio Direktorato Dėl vystymo ir bendradarbiavimo EuropeAid, demokratijos, valdymo, žmogaus teisių ir lyčių lygybės srityse pranešimas Dėl Saviraiškos laisvės, medijos ir skaitmeninių komunikacijų probleminių aspektų (Freedom of expression. Media and digital communications. Framework Contract Com 2011 – Reinforcing Ec Media Development Capacities, Europeaid/129783/C/SER/multi, Service Contract No. 2011-283166, December, 2012) [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/study-freedom-expression-communication-key-issues-201212_en_3.pdf>.

pareigą autorių teisių apsaugą formuoti atsižvelgiant į technologijų raidą, tačiau akivaizdu, jog šis uždavinys nėra įgyvendinamas⁵. Autorių teisių turėtojai nebegali kontroliuoti autorių teisėmis saugomo turinio distribucijos skaitmeninėje erdvėje ir gauti teisėtą atlygį. 2015 metų duomenimis, interneto platformų, kuriose vartotojai interneto erdvėje talpina autorių teisėmis saugomą fonogramų turinį, pelnas siekė 634 milijonus dolerių⁶. Reaguojant į susidariusią situaciją, 2019 m. kovo 26 d. priimta Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, su tikslu sukurti Europos Sąjungos skaitmeninę vidaus rinką, užtikrinančią efektyvią autorių teisių apsaugą bei įgyvendinimą. Direktyvos projekto suvestinės redakcijos 17 straipsnis suponuoja bendro turinio monitoringo interneto platformose atsiradimą, siekiant įgyvendinti naujus autorių teisių apsaugos prevencijos reikalavimus⁷. Minėtasis projektas sukėlė diskusijų dėl žmogaus teisės skleisti ir gauti informaciją apribojimo skaitmeninėje erdvėje. Skaitmeninėje erdvėje saviraiškos laisvė ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinama išvestinių kūrinių platinimu, tokių kaip audiovizualiniai fonograminiai, grafiniai parodijos ar karikatūros žanro kūriniai, kurie bus neišvengiamai blokuojami. Direktyvos projekto suvestinės redakcijos 17 straipsnio reglamentavimas kelia grėsmę teisėto turinio sklaidos apribojimui skaitmeninėje erdvėje. Minėtasis reglamentavimas apribos kultūros rinkos plėtrą ir asmens teisę skleisti ir gauti informaciją Europos Sąjungoje bei Lietuvos Respublikoje. Autorių teisėmis saugoma intelektualinė nuosavybė yra svarbiausia kultūros rinkos ir ekonomikos vertybė, o teisė skleisti ir gauti informaciją yra pamatinė žmogaus teisė. Autorių teisių ir žmogaus teisių kategorijos ilgą laiką buvo izoliuotos viena nuo kitos, tačiau Europos Sąjungos teisės doktrinoje iškilo šių teisių subalansavimo problematika⁸. Skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo Direktyvos projekto suvestinės redakcijos reglamentavimu kontekste susidaro grėsmė šių teisių

---

⁵ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

⁶ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos pranešimas dėl Europos Sąjungos autorių teisių taisyklių modernizavimo poveikio vertinimo ir lydimasis dokumentas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (Commission staff working document impact assessment on the modernisation of EU copyright rules accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital single market, September 14, 2016). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/impact-assessment-modernisation-eu-copyright-rules>>.

⁷ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 016/0280(COD) dėl autorių teisių skaitmeninėje bendrojoje rinkoje.

⁸ KRISJANIS, Buss. *Copyright and free speech: The human rights perspective*. Baltic Journal of Law and Politics, Volume 8, Number 2, 2015.

įgyvendinimo sankirtai skaitmeninėje erdvėje. Nesuformavus modernios bei subalansuotos šių teisių sintezės, ribojant teisę skleisti ir gauti informaciją skaitmeninėje erdvėje, autorių teisių įgyvendinimas skaitmeninėje vidaus rinkoje nebus užtikrintas, Europos Sąjungoje bei Lietuvos Respublikoje susidarys teisinio reguliavimo aplinka, neatitinkanti pamatinių žmogaus laisvių bei teisių teisinių principų, įtvirtintų Europos Žmogaus Teisių Konvencijoje. Autorių teisės modernizavimas skaitmenine vidaus rinka yra vienas pagrindinių Europos Sąjungos politikos prioritetų⁹. Siekiant užkirsti kelią autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo sankirtai skaitmeninėje vidaus rinkoje, būtina moderni autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo santykio doktrina, kuriai suformuoti būtina identifikuoti esminius skaitmeninės vidaus rinkos teisinio reglamentavimo probleminius aspektus, rasti šių probleminių aspektų sprendimo būdus.

Darbo tikslas. Magistro darbo tikslas – išanalizavus priimtą Europos Sąjungos autorių teisių apsaugos reglamentavimą, kuriant skaitmeninę vidaus rinką, nustatyti, kaip priimtas reglamentavimas suformuos sankirtą tarp autorių teisių ir žmogaus teisės į informaciją įgyvendinimo, apribojančią asmens teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo galimybes ir nustatyti galimus minėtos sankirto išvengimo būdus.

Darbo uždaviniai.

1. Nustatyti skaitmeninės erdvės susiformavimo kontekste atsiradusius autorių teisių apsaugos įgyvendinimo probleminius aspektus.

2. Nustatyti skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimui priimto autorių teisių apsaugos ir įgyvendinimo modernizavimo teisinio reglamentavimo poveikį autorių teisių įgyvendinimui išvestiniais kūrinių interneto platformose.

3. Remiantis žmogaus teisių doktrina išanalizuoti, kaip įgyvendinama teisė skleisti ir gauti informaciją skaitmeninėje erdvėje.

4. Įrodyti, kad priimtas skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisinis reglamentavimas Direktyvos projekto suvestinės redakcijos 17 straipsniu suformuos autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją sankirtą.

---

⁹ 2015 m. Europos Parlamento Tyrimų centro apžvalga dėl Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimo: „Informacinės visuomenės“ direktyvos ir susijusių instrument implementavimo, taikymo, poveikio (European Parliamentary research service review of the EU copyright framework: the implementation, application and effects of the Infosoc” directive (2001/29/EC) and of its related instruments, October, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU\(2015\)558762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU(2015)558762_EN.pdf)>.

5. Pateikti sprendimo būdus, kurių pagrindu reformavus dabartinį skaitmeninės vidaus rinkos teisinį reglamentavimą būtų panaikinta sankirta tarp autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo skaitmeninėje erdvėje.

Darbo objektas. Magistro darbo objektas suskirstytas į tris dalis. Pirma, analizuoti, kokius naujus autorių teisių objektus ir jų formos pokyčius lėmė skaitmeninės erdvės susiformavimas, ir kokie kokie autorių teisių įgyvendinimo ir apsaugos skaitmeninėje erdvėje probleminiai aspektai susidarė minėtųjų autorių teisių objektų formos pokyčių pasekoje. Ši magistro darbo objekto dalis itin svarbi, nes priimtų išvadų dėl autorių teisių objektų formos pokyčių pasekoje vėliau kildinami argumentai dėl skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisinio reglamentavimo ribojamojo poveikio autorių teisių įgyvendinimui išvestiniais kūrinių ir teisei skleisti ir gauti informaciją. Antra, analizuoti priimtos Direktyvos projekto suvestinės redakcijos 17 straipsnio teisinį reglamentavimą. Ši darbo objekto dalis svarbi, nes jos analize grindžiama išvada, teigianti, kad interneto platformos bus priversto imtis priemonių sudarančių, kaip vėliau nagrinėjama trečioje darbo objekto dalyje, autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją sankirtą skaitmeninėje vidaus rinkoje. Pažymėtina, jog darbe nėra analizuojamos visos autorių teisių įgyvendinimui skaitmeninėje erdvėje poveikį turėsiančios Direktyvos projekto suvestinės redakcijos nuostatos, o tik tos, kurių analizė, kartu su pirmoje dalyje nustatytais autorių teisių objektų formos pokyčių išvadomis, sudaro pagrindą teigti dėl Direktyvos projekto suvestinės redakcijos reglamentavimu būsimo sudaryto autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo apribojimo skaitmeninėje vidaus rinkoje. Trečia, analizuoti žmogaus teisės skleisti ir gauti informaciją doktriną, pateikti Europos Žmogaus Teisių Teismo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijos požiūrį į minėtos teisės įgyvendinimo reikalavimus ir šio požiūrio pagrindu atsakyti į klausimą, koks santykis skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisiniu reglamentavimu bus sudaromas tarp autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo.

Tyrimo metodai. Magistro darbe naudojami šie tyrimo metodai:

1. **Lingvistinis tyrimo metodas.** Šis metodas darbe naudojamas analizuojant skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisės aktų projektus, siekiant atskleisti autorių teisių apsaugos teisinio reglamentavimo turinio poveikį interneto platformų reguliacinei aplinkai bei autorių teisių įgyvendinimui skaitmeninėje erdvėje. Lingvistinis tyrimo metodas taip pat naudojamas atskleisti Informacinės visuomenės direktyvos autorių teisių

apsaugos skaitmeninėje erdvėje teisinio reglamentavimo efektyvumo probleminius aspektus.

2. **Sisteminis tyrimo metodas.** Šis tyrimo metodas naudojamas, tiriant priimto autorių teisių reformos įgyvendinant skaitmeninę vidaus rinką teisės aktų projektų teisinį reglamentavimo normų nenuoseklumą prievolės netaikyti bendro turinio monitoringo skaitmeninėje erdvėje atžvilgiu.

3. **Istorinis tyrimo metodas.** Šis tyrimo metodas darbe naudojamas, atskleidžiant Europos Sąjungos skaitmeninės vidaus rinkos strategijos formavimo ir teisinio reglamentavimo legislatyvinį procesą. Istorinis tyrimo metodas taip pat naudojamas darbe, pateikiant autorių teisių instituto sampratą, skaitmeninės erdvės raidos procesą

4. **Loginis tyrimo metodas.** Šis tyrimo metodas darbe naudojamas pateikiant požiūrį, jog priimtas skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisinis reglamentavimas paskatins interneto platformas taikyti turinio atpažinimo sistemas.

5. **Lyginamasis tyrimo metodas.** Šis tyrimo metodas darbe naudojamas analizuojant skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisės aktų projektus, jų panašus ir skirtumus, ir nustatant, koks autorių teisių apsaugos pobūdis formuojamas interneto platformų reguliacinėje aplinkoje skirtingais minėtų teisės aktų reglamentavimais.

Šaltiniai. Pagrindiniai darbe naudojami šaltiniai: 1. 2019 m. kovo 26 d. priimta Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje. Tyrimui aktualus šio teisės akto 17 straipsnis nustatant, skaitmeninės vidaus rinkos poveikį autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo santykiui skaitmeninėje erdvėje. 2. Europos Žmogaus Teisių ir Pagrindinių Laisvių Apsaugos Konvencija. Šis teisės šaltinis darbe naudojamas nustatyti žmogaus teisės skleisti ir gauti informaciją elektroninėje erdvėje turiniui. Šios teisės įgyvendinimo elektroninėje erdvėje atskleidimui darbe naudojama aktuali Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija. 3. Atskleidžiant autorių teisių įgyvendinimo ir apsaugos raidą bei apsaugos poreikį elektroninėje erdvėje darbe naudojami intelektinės nuosavybės teisės doktrinos šaltiniai – Vytauto Mizaro, Ramūno Birštono, Mindaugo Kiškio leidiniai. Atskleidžiant skaitmeninės vidaus rinkos legislatyvinį procesą naudojami Europos Komisijos, Europos Parlamento lydymieji dokumentai dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje reformos įgyvendinimo.

Darbo originalumas. Per puse metų nuo Europos Sąjungos autorių teisių reformos legislatyvinio proceso pradžios parengta tik viena studija, analizuojanti autorių teisių įgyvendinimo problematiką autorių teisių reformos įgyvendinant skaitmeninę vidaus rinką kontekste – 2017 metais publikuota Bernd Justin Jutte monografija „Reconstructing European Copyright Law for the Digital Single Market“, tačiau ši studija tiria tik autorių teisių perspektyvas skaitmeninėje vidaus rinkoje. Tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos Respublikos lygmeniu beveik nėra mokslinių tyrimų, išnagrinėjusių autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo santykio skaitmeninėje vidaus rinkoje probleminius. Nėgana to, legislatyvinis Europos Sąjungos autorių teisių reformos procesas vyko bei buvo užbaigtas magistro darbo rašymo metu, todėl manytina, kad magistro darbo tyrimo objektas, atlikta objekto analizė bei pateikiamos išvados yra originalios.

1. AUTORIŲ TEISIŲ IR JŲ APSAUGOS RAIDA SKAITMENINĖS RINKOS FORMAVIMOSI KONTEKSTE

1.1. Skaitmeninės erdvės raida

Per pastarąjį šimtmetį įgyvendinta milžiniška globalinė informacijos perdavimo technologinė revoliucija. Sukurti komunikacijų tinklai, kuriems naudojami kabelinio, radijo, telefoninio, optinio, palydovinio ryšio kanalai. Dėka tokių komunikacijų, kaip radijas, televizija, išvystymo, vartotojo galimybė tapti auditorijos dalimi tapo nebeprivaloma nuo fizinės lokacijos – norint išgirsti koncertą klausytojas nebeprivalėjo vykti į koncertų salę, užtekdavo įsijungti turimą radijo imtuvą, norint pažiūrėti filmą, vartotojas nebeprivalėjo eiti į kino teatrą, pakakdavo įjungti namuose turimą televizorių. Skaitmeninės erdvės susiformavimas sukūrė technologinę infrastruktūrą, kurios pagalba sudarytos gerokai patogesnės nei iki tol egzistavusios sąlygos individualiam asmens dalyvavimui kultūros visuomenėje bei jos plėtroje¹⁰.

XX a. septintame dešimtmetyje pradėtas vystyti interneto ryšys. Interneto ryšio sėkmingo pritaikymo dėka informacijos perdavimo technologija pasiekė beprecedentį technologinės pažangos lygį. Skaitmeninė technologija ir internetas prasiskverbė į industrines, socialines, kultūrines visuomeninio gyvenimo sferas ir šių sferų funkcionavimas be interneto pagalbos sunkiai įsivaizduojamas¹¹. Internetu visame pasaulyje naudojasi daugiau kaip 3,2 milijardai vartotojų, egzistuoja beveik 4 milijardai elektroninio pašto adresų, „Facebook“ socialinis tinklas turi apie 1,55 milijardo prisiregistravusių vartotojų¹². Internetas apibrėžiamas kaip visą planetą aprėpianti ir geografinių sienų neturinti elektroninė komunikavimo aplinka, kurioje keičiamasi informacija, teikiamos įvairios verslo paslaugos. Internetas prieinamas kiekvienam asmeniui, turinčiam kompiuterį su interneto ryšiu, prie kurio prisijungęs asmuo, kaip vartotojas gali keistis informacija ir ją talpinti. Internete informacijos sklaidos procesas tapo praktiškai nereguliuojamas¹³. Nors interneto aplinka geografiškai nėra apibrėžiama, jos struktūra panaši į adresais sužymėtą geografinę lokaciją. Kiekvienas kompiuteris turi

¹⁰ BALKIN, Jack. M. *Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society*. Yale Law School, 2004. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą: <https://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1239&context=fss_papers>.

¹¹ BAINBRIDGE, David. *Introduction to computer law*. Fifth edition. Pearson education limited, 2004., p. 36.

¹² KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 1.

¹³ *Ibid.*, p. 45.

automatiškai įdiegtą protokolą, kuris veikia kaip kompiuterio adresas internete. Protokolas norimą išsiųsti informaciją išskaido ir sutalpina į elektroninius vokus, pažymi siuntėjo ir gavėjo adresus, nustato kelią per interneto maršrutizatorių, kuriuo bus siunčiami įpakuoti duomenys. Duomenų perdavimas, priklausomai nuo duomenų apimtys, atliekamas per kelias minutes¹⁴. Ši interneto ryšio funkcija laikyta revoliucine, tačiau sudaro tik mažą dalį interneto ryšio teikiamų informacijos sklaidos galimybių.

1991 metais sukurtas saitynas (angl. *World Wide Web*). Saitynas – duomenų, saugomų specialiuose serveriuose, talpykla, kuris leidžia pasiekti informaciją, nebūtinai esančią kitame kompiuteryje, bet patalpintą specialiame serveryje¹⁵. Saityne kiekvienas dokumentas turi adresą, užrašytą HTML (angl. *Hypertext Markup Language*) kalba. Vartotojui pasiekti dokumentą sukurtos naršyklės, į vartotojui suprantama kalba suvedus dokumento adresą, šis išverčiamas į HTML kalbą, ir dokumentas yra pateikiamas vartotojui saityno naršyklėje¹⁶. Saitynas suteikia galimybę vartotojams tapti aktyviems informacijos sklaidos dalyviams platinant turinį¹⁷. Norint talpinti informaciją vartotojui tereikia susikurti specialų saityno puslapio adresą – domeną, kuri suvedus naršyklėje pasiekama to domeno serveryje patalpinta informacija. Dvilypė interneto ryšio ir saityno sistema sudaro skaitmeninę informacijos erdvę – globaliai integruotą ir visuotinai prieinamą kompiuterių tinklų sistemą, naudojamą informacijos sklaidai ir keitimuisi¹⁸. Skaitmeninė informacijos erdvė panaikino atskirtį taip informacijos vartotojo ir platintojo. Šis unikalus saityno bruožas išryškina esminį skirtumą tarp elektroninės informacijos erdvės ir tradicinių komunikacijų: tradicinės komunikacijų technologijos suteikė pasirinkimo laisvę vartotojui, kokią teikiamą informaciją vartotojas nori gauti, o skaitmeninė informacijos erdvė suteikia vartotojui galimybę tapti prieinamos informacijos redaktoriumi bei kūrėju.

---

¹⁴ *Ibid.*, p. 45.

¹⁵ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 38.

¹⁶ BARTLETT, Robert. Developments in the law – The law of cyberspace. Berkeley law, 112 Harv. L. Rev. 1574, 1999. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą:

< <https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3391&context=facpubs>>.

¹⁷ MONTELEONE, Andrea. *User – generated content and copyright: The European Union approach*. Academia. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą:<https://www.academia.edu/31648146/_USER-GENERATED-CONTENT_AND_COPYRIGHT_THE_EUROPEAN_UNION_APPROACH_ANDREA_GIULIA_MONTELEONE>.

¹⁸ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 19.

Skaitmeninė erdvė pasižymi unikalia struktūra, kurią sudaro trys elementai: sluoksniuotumas, decentralizuotumas ir neutralumas¹⁹. Sluoksniuotumas apibūdina skaitmeninės erdvės sandaros kompleksuotumą. Tiek internetas, tiek saitynas, sudedamieji skaitmeninės erdvės komponentai, savaime yra ir individualios technologinės sistemos, kurių techninis pobūdis kelia iššūkį efektyvaus teisinio reglamentavimo bei valdymo formavimui. Decentralizuotumas pasireiškia duomenų srauto nekontroliavimu ir unifikuotų reguliavimo standartų neegzistavimu. Skaitmeninėje erdvėje duomenys pasiekiami ir mainomi iš individualių kompiuterių, o perduodami duomenis gali būti išskaidomi į atskirus pakeitus ir pasiekti adresuotą kompiuterį skirtingais keliais. Asmuo gali rinktis, iš kurios valstybės domeno skaitmeninėje erdvėje platinti informaciją, pasiekiančią vartotoją, mat domeno adresas gali būti nesunkiai pakeičiamas. Priklausomai nuo talpinamos ar platinamos informacijos turinio ir siekių, taip pasirenkamos palankesnės jurisdikcijos. Doktrinoje ši pasirinkimo laisvė vadinama teisinio reguliavimo arbitražu skaitmeninėje erdvėje²⁰. Neutralumas skaitmeninėje erdvėje pasireiškia santykiu tarp saityno serveriuose talpinamos informacijos ir sistemų, palaikančių šių sistemų veikimą. Serverius valdančios sistemos teikia analogiškas duomenų perdavimo signalo kokybės, greičio paslaugas informacijos perdavimui, nepaisant informacijos pobūdžio. Sistemos nediferencijuoja paslaugų kokybės pagal perduodamo turinio pobūdį²¹.

Skaitmeninės erdvės struktūra propaguoja demokratines nevaržomos ir atviros informacijos sklaidos vertybes²². Skaitmeninės erdvės struktūros suponuojama galimybė vartotojui aktyviai dalyvauti skaitmeninės informacijos infrastruktūroje tapo svarbi visuomeniniams santykiams. Kurį laiką skaitmeninė erdvė laikyta tik moderniu informacijos perdavimo mechanizmu²³. Skaitmeninės erdvės teikiama galimybė už nedidelius kaštus skleisti informaciją potencialiai milijoninei auditorijai paskatino kultūros rinkos – rinkos, kurioje pagrindinis produktas yra turinys – susiformavimą

---

¹⁹ SAVIN, Andrej. *EU Internet law*. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2013., p. 6.

²⁰ FROMKIN, Michael. *The internet as a source of regulatory arbitrage*. MIT press, 1997. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:

< <http://osaka.law.miami.edu/~froomkin/articles/arbitr.htm>>.

²¹ SAVIN, Andrej. *EU Internet law*. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2013., p. 7.

²² FROMKIN, Michael. *The internet as a source of regulatory arbitrage*. MIT press, 1997. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:

< <http://osaka.law.miami.edu/~froomkin/articles/arbitr.htm>>.

²³ ZITTRAIN, Jonathan. *Access Denied: The Practice and Policy of Global Internet Filtering*. Oxford Internet Institute, Research Report No. 14, June, 2007. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:< <https://www.oii.ox.ac.uk/archive/downloads/publications/RR14.pdf>>.

skaitmeninėje erdvėje²⁴. Skaitmeninė erdvė pakeitė turinio vartojimo, apmokestinimo, distribucijos procesus²⁵. Atsirado platformos, teikiančios prekybos kūriniais, paslaugas, todėl kultūros rinka tapo neatsiejama nuo interneto platformų, įgyvendinant turinio platinimą²⁶. Turinio platinimo kultūros rinkoje skaitmeninėje erdvėje specifikos pavyzdys – audiovizualinių kūrinių (filmų) nuomos portalų atsiradimas. Anksčiau tekdavo fiziškai kreiptis į nuomos punktus, norint išsinuomoti audiovizualinį kūrinį peržiūrai. Dabar tokią paslaugą pavaduoja saityno puslapiai, teikiantys audiovizualinių kūrinių nuomos paslaugas audiovizualinių kūrinių peržiūrai pasitelkiant personalinį kompiuterį, planšetę, mobilųjį telefoną, iš kurio prisijungiama prie puslapio ir atliekama elektroninio apmokėjimo operacija. Šis pavyzdys apipavidalina autorių kūrinių formos adaptavimą skaitmeninei erdvei, autorių kūrinių talpinimą, distribuciją ir monetizavimą.

Skaitmeninė erdvė pakeitė ligi tol egzistavusias turinio sklaidos ir vartojimo galimybes²⁷. Skaitmeninė erdvė suformavo globalią turinio infrastruktūrą, turinio sklaidos spartumo bei prieinamumo patogumo aspektais. Tai lėmė kultūros rinkos skaitmeninėje erdvėje susiformavimą bei sparčią plėtrą.

1.2. Autorių teisių samprata

Autorių teisės yra teisiniai instrumentai, suteikiantys autoriui išimtinės teises kontroliuoti autorių teisėmis saugomų kūrinių panaudojimą²⁸. Teisė turi saugoti turtinius bei neturtinius interesus į objektą asmens, kurio dėka jis atsirado²⁹. Istoriskai, autorių

---

²⁴ BARTLETT, Robert. Developments in the law – The law of cyberspace. Berkeley law, 112 Harv. L. Rev. 1574, 1999. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3391&context=facpubs>>.

²⁵ 2018 m. gegužės 30 d. Europos Komisijos Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Kūrybiškos Europos programos sukūrimo ir ir reglamento 1295/2013 panaikinimo (European Commission Proposal for a Regulation Of The European Parliament And Of The Council establishing the Creative Europe programme (2021 to 2027) and repealing Regulation (EU) No 1295/2013). [interaktyvus; žiūrėta 2018 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:<<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/proposal-regulation-establishing-creative-europe-programme>>.

²⁶ 2019 m. Europos Parlamento Tyrimų Centro sutrumpinta apžvalga dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (European Parliamentary Research Service. Copyright in the digital single market. Briefing). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BRI\(2016\)593564_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BRI(2016)593564_EN.pdf)>.

²⁷ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

²⁸ Europos Sąjungos Intelektinės nuosavybės biuras. *Klausimai ir atsakymai apie autorių teises*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://euiipo.europa.eu/ohimportal/lt/web/observatory/faqs-on-copyright-lt#1>>.

²⁹ MIZARAS, Vytautas. *Preveninis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas*. Autorių teisės, į literatūros mokslo ir meno kūrinius: aktualijos ir perspektyvos. Pranešimų rinkinys. Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija, 2004., p. 85.

teisės skirtos kūrėjo kūrybinių rašytinių ir meninių vaisių apsaugai³⁰. Autorių teisių atsiradimas neatsiejamas nuo turinio platinimo. Viena iš keliamų hipotezių, kad autorių teisių atsiradimą paskatino XV amžiuje Johano Gutebergo sukurta poligrafija, kurios pagalba su raidžių spaudais bei presu pradėtos spausdinti ir platinti sukurtos knygos. Ši leidyba iš pradžių buvo saugoma privilegijų teisių, kurios spaustuvėms suteikė monopolines knygų spausdinimo ir platinimo teises. Paradoksalu, kad pirmosios autorių teisių reguliavimo ištakos atsižvelgė ne į autorių, o platintojų – leidyklų bei netiesiogine prasme vartotojų – skaitytojų interesus, skatinant kūrinių reprodukcijos ir juose esančios informacijos platinimą bei prieigą vartotojams. XIX a. filosofiniai autorių teisių paskirties pagrindai ėmė atspindėti autorių interesus. Adamo Smito teigimu, prekės ar daiktai turi iškeičiamąją vertę, ir daiktų pagrindinė savybė yra nuosavybės teisių į juos nustatymas³¹. Taigi, pradėta formuoti autorių teisių, kaip nuosavybės teisių į kūrybinio darbo produktus koncepcija. Doktrinoje šis autoriaus interesus reprezentuojantis požiūris vadinamas autorių teisių retorika. Retorika yra simpatetika autoriaus indėliui bei poreikiui patenkinti asmeninius interesus, teigianti, kad autoriaus įdėtas darbas bei poreikis gauti naudą turi būti skatinamas bei atlyginamas suteikiant išimtinę teisę į kūrybinio darbo objektą, taip užtikrinant teisėtą autoriaus atlygį bei skatinant kūrybos procesą³².

Autorių teisių samprata per funkcinę autorių teisių prizmę pateikiama teisės doktrinoje suformuotose utilitaristinėje, prigimtinių teisių, saviraiškos, epistemologinėje teorijose. Remiantis utilitaristine teorija, autorių teisių teikiama intelektinės nuosavybės kūrybinio proceso rezultatų apsauga būtina visuomeninės gerovės plėtrai, skatinat švietimo, mokslo bei kultūros raidą kūrybiniu procesu. Ši teorija demonstruoja intelektinės nuosavybės svarbą visuomeniniams santykiams. Anot prigimtinių teisių teorijos, asmuo turi prigimtines teises į savo kūrybinio darbo rezultatus, o valstybė turi pareigą gerbti ir saugoti šias teises³³. Saviraiškos teorija teigia, kad autorius kūrybos procese atskiria save nuo buities, perteikia idėjas, mintis objektyviai išreikštais kūrinių. Remiantis informacine teorija, kūrybos procese išreiškiamos mintys, idėjos, nuomonės padeda įgyvendinti visuomenei naudingo bei aktualaus turinio sklaidą, o už inovacijos skatinimą

---

³⁰ GOLDSTEIN, Paul. *International Copyright: Principles, Law and Practice*. Oxford University Press, 2001., p. 5.

³¹ SMITH, Adam. *The Wealth of Nations*. 1776., p. 159.

³² STERK, Stewart. *Rhetoric and Reality in Copyright Law*. Michigan Law Review, Volume 94, Issue 5, 1996. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą: <<https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2071&context=mlr>>.

³³ STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius, 2011., p. 38.

kūrybiniu procesu turi būti atlyginama³⁴. Minėtų teorijų idėjinė visuma teigia, kad funkcinė prasme autorių teisės per asmens saviraiškos procesą saugodamos sukurtą intelektualinę nuosavybę teikia naudą visuomenei – skatina informacijos sklaidą visuomenei aktualiais klausimais. Autorių teisių retorikos bei prigimties teorijų idėjinė visuma apibrėžta 1952 m., kuomet Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos (UNESCO) atstovai pasirašė Tarptautinę Autorių Teisių Konvenciją (toliau – Tarptautinė Autorių Teisių Konvencija), kurios preambulė nurodė, jog šalys susitaria, kad autorių teisių sistema gerbs asmens teises bei skatins literatūros, mokslo bei meno raidą, bei užtikrins žmogaus intelektualinio darbo rezultato sklaidą.³⁵ Tarptautinės Autorių Teisių Konvencijos preambulė pateikia autorių teisių prigimties, reprezentuojančios skirtingų asmenų interesus, idėją, padėjusią pamatus modernios autorių teisių sampratos formavimui³⁶. Taigi, autorių teisės yra normos, užtikrinančios autoriaus išimtinės teises bei atlygį už kūrybiniame procese sukurtus kūrybos vaisius bei propaguojančios kūrybinį procesą. Autorių teisėmis įgyvendinamas kūrybinio proceso skatinimas turi visuomeninę naudą, nes sukuriamos ar pateikiamos švietimui, mokslui, kultūrai naudingos mintys, idėjos, nuomonės formuoja informacinę visuomenę, kurioje plėtojamas šių visuomenės sričių diskursas bei pažanga.

1.3. Autorių teisių objektų formos pokyčiai skaitmeninių technologijų konvergencijos kontekste

Informacinė autorių teisių prigimties teorija teigia, jog turinio sklaidos efektyvumui ir informacijos išliekamumui informacija talpinama į ją fiksuojantį objektą³⁷. Objektas yra informacijos bei idėjinio turinio transmittorius. Remiantis suformuota autorių teisių samprata³⁸ bei epistemologine teorija, be autorių teisių objekto negali būti įgyvendinama informacijos sklaida. Plačiaja prasme, autorių teisių objektai yra vertybės, saugomos

---

³⁴ KIŠKIS, Mindaugas. *Intelektinės nuosavybės teisių doktrinos*. Vilnius, ISSN 1392–1274. Teisė, 2009., p. 30.

³⁵ 1952 m. rugsėjo 6 d. Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos tarptautinė autorių teisių konvencija.

³⁶ ATKINSON, B., FITZGERALD, B. *Copyright Law. Volume III: Copyright in the 21st Century*. Routledge, New York, 2016., p. 10.

³⁷ FROMMER, Jeanne. *An Information theory of copyright law*. *Emory law journal*, Vol. 64:71. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą:

<http://law.emory.edu/elj/_documents/volumes/64/1/articles/fromer.pdf>.

³⁸ Žiūrėti: magistro darbo 1.2 skyrių.

pagal autorių teisių apsaugą reglamentuojančius teisės aktus ir jų normas.³⁹ Įdomu tai, kad daugelio Europos valstybių autorių teisių įstatymai nepateikia autorių teisių objekto apibrėžimo. Išimtis – Jungtinė Karalystė, kurios Autorių teisių įstatymo 102 straipsnis autorių teisių objektą apibrėžia kaip kūrinį, kuriame išreiškiamos idėjos, mintys, nuomonės⁴⁰. Pažymėtina, jog nei Vokietijos⁴¹, nei Nyderlandų⁴², nei Belgijos⁴³ autorių teisių įstatymai autorių teisių objekto neapibrėžia. Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau – ATGTĮ) 2 straipsnio 18 dalyje kūrinys apibrėžiamas kaip originalus kūrybinės veiklos rezultatas literatūros, mokslo ar meno srityje, nepaisant jo meninės vertės, išraiškos būdo ar formos.⁴⁴

Kūrinio, kaip autorių teisių objekto sampratą sudaro du elementai: turinys – mintys, idėjos, nuomonė ir turinio išraiškos forma, leidžianti turinį pasiekti kitam asmeniui⁴⁵. Kūrinių turinys išreiškiamas fiksuojant jį techniniais būdais: fotografavimu, filmavimu, įrašinėjimu. Minėtų techninių būdų dėka atsirado „tradiciniai“ autorių teisių objektai – kūriniai: fotografijos kūriniai ir kiti fotografijai analogiškais būdais sukurti kūriniai, muzikos kūriniai, audiovizualiniai kūriniai (kino filmai, televizijos filmai, televizijos laidos, videofilmai, diafilmai ir kiti kinematografinėmis priemonėmis išreikšti kūriniai), radijo laidos⁴⁶. Kūrinių turinys talpinamas į materialias laikmenas (CD diskai su muzikinių ir audiovizualinių kūrinių įrašais, USB laikmenos ir kt.), kad būtų pasiekiamas kitiems asmenims. Kūrinių formos tradiciškumo kriterijus siejamas su kūrinio materialia dimensija⁴⁷.

Skaitmeninės erdvės atsiradimas lėmė kūrinių formos skaitmeninimą. Skaitmeninimo pavyzdžiai yra knyga, išleista elektroninės knygos formatu, muzikinio kūrinio įrašas, suskaitmenintas į garso duomenų srautą. Skaitmeninimo terminas apibrėžia ne tik skaitmeninių kūrinių formos konversiją, bet ir atgaminimo, platinimo procesų pokyčius⁴⁸.

³⁹ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius, 2010., p. 100.

⁴⁰ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Justitia, 2008., p. 161.

⁴¹ Žiūrėti: 1965 m. rugsėjo 9 d. Vokietijos Federacinės Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Urheberrechtsgesetz, UrhG).

⁴² Žiūrėti: 1994 m. birželio 30 d. Belgijos Karalystės autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas.

⁴³ Žiūrėti: 1912 m. rugsėjo 23 d. Nyderlandų Karalystės autorių teisių įstatymas.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 28-1125.

⁴⁵ STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius, 2011., p. 53.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 28-1125.

⁴⁷ HOJNIK, Anja. *Technology neutral EU law: digital goods within the traditional goods/services distinction*. *International Journal of Law and Information Technology*, 2017, 25, 63–84., p. 64.

⁴⁸ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos pranešimas dėl Europos Sąjungos autorių teisių taisyklių modernizavimo poveikio vertinimo ir lydimasis dokumentas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje. 3 dalis (Commission Staff Working Document Impact Assessment on the modernisation of EU copyright rules Accompanying the Proposal for

Autorių teisių objektas tapo dalus. Elektroninės prekyvietėse tapo įmanoma įsigyti ne visą muzikos albumą, o tik atskirą jo dainą. Dalumas sudarė sąlygas redaguoti kūrinių turinį skaitmeninių duomenų redagavimo programomis. Taip pat skaitmeninėje erdvėje nebeliko skirtumo tarp originalaus kūrinio ir kopijos. Duomenų glaudinimo technologija leido atkurti kūrinio turinį tokiu tikslumu, jog turinio kokybės pagrindu vartotojui tapo praktiškai neįmanoma atskirti originalų kūrinį nuo kopijos⁴⁹. Kūrinių formos dalumas ir atgaminimo galimybės lėmė kūrinių informacijos pasiekiamumą bei sklaidą⁵⁰. Taigi, skaitmeninimas pavertė kūrinių formą eksploatuojama. Skaitmeninimas lėmė kūrinių formos dalumą bei apdorojamumą, o tai sukūrė naujas kūrinių distribucijos, reprodukcijos bei redagavimo galimybes⁵¹.

1.4. Išvestiniai kūriniai skaitmeninėje erdvėje

Kūrinių skaitmeninimo kontekste kūrinių formos dalumas iš esmės pakeitė informacijos išreiškimo ir konstravimo procesą naudojant jau esančią išreikštą informaciją⁵². Informacijos rekonstrukcijos procese sukuriama išvestiniai kūriniai. Tai individualios kategorijos autorių teisių objektas, kurio kūrybos procese naudojamas jau sukurtas vienas ar keli autorių teisėmis saugomi kūriniai, kurio išreikšta visuma reprezentuoja originalumo reikalavimus atitinkantį kūrinį⁵³. Išvestinių kūrinių apibrėžimas pateikiamas ATGTĮ 4 straipsnio 3 dalies 1 punkte: kūriniai, sukurti pasinaudojus kitais literatūros, mokslo ir meno kūriniais (vertimai, inscenizacijos,

---

a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market, 14 September, 2016, Part 3). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.] Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/impact-assessment-modernisation-eu-copyright-rules>>.

⁴⁹ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 252.

⁵⁰ GEORGE C., SCERRI, J. *Web 2.0 and User-Generated Content: legal challenges in the new frontier*. *Journal of Information, Law and Technology*. 2007. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/228245517_Web_20_and_User-Generated_Content_Legal_Challenges_in_the_New_Frontier>.

⁵¹ SHERWIN, R., FEIGENSON, N., SPIESEL C. *Law in the digital age: How visual communication technologies are transforming the practice, theory and teaching of law*. Vol. 12-2. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bu.edu/law/journals-archive/scitech/volume122/documents/sherwin_web_000.pdf>.

⁵² SHERWIN, R., FEIGENSON, N., SPIESEL C. *Law in the digital age: How visual communication technologies are transforming the practice, theory and teaching of law*. Vol. 12-2. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bu.edu/law/journals-archive/scitech/volume122/documents/sherwin_web_000.pdf>.

⁵³ OCHOA, Tyler. *Copyright, Derivative Works and Fixation: Is Galoob a Mirage, or Does the Form(GEN) of the Alleged Derivative Work Matter?* Santa Clara High Technology Law Journal. Volume 20, Issue 4, 2004. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1365&context=chtlj>>.

adaptacijos, anotacijos, referatai, apžvalgos, muzikinės aranžuotės, statinės ir interaktyvios interneto svetainės ir kiti išvestiniai kūriniai)⁵⁴. ATGTĮ 4 straipsnio 3 dalies 1 punkte pateikimas išvestinių kūrinių apibrėžimas suponuoja, jog išvestinio kūrinio skiriamasis bruožas yra kūrybos metodas, kurio metu panaudojama ne tik paties autoriaus, bet ir kitų autorių kūriniuose išreikšta autorių teisių saugoma informacija, jos fragmentai ir sukuriamas naujas originalumo reikalavimus atitinkantis kūrinys. Tradicinių išvestinių kūrinių pavyzdžiai – knygos vertimas kita kalba, rašytinė publikuotų straipsnių apžvalga ir komentaras ir kt.

Skaitmeninės erdvės suformuoti kūrinių raiškos formos ir sampratos pokyčiai sudarė naujus išvestinių kūrinių kūrybos būdus⁵⁵. Skaitmeninėje erdvėje kuriami išvestiniai kūriniai doktrinoje vadinami vartotojų sugeneruotu turiniu (angl. *user-generated content*). Turinys – kūriniuose pateikta informacija, išreiškiama formomis, leidžiančiomis pasiekti ją kitiems asmenims⁵⁶. Vartotojų generuojamo turinio sąvoka siejama su menkomis sąnaudomis kūrybos procese bei kūrybos proceso prieiga neprofesionaliems kūrėjams, kompiuterių pagalba⁵⁷. Vartotojo sąvoka apibrėžia individualų asmenį, naudojantį kitų autorių kūrinius⁵⁸. Vartotojiškumas pasireiškia asmens prieiga prie kompiuterių tinklo, funkcinė prasme vartotojas yra išvestinio kūrinio autorius. Tradicinių išvestinių kūrinių kūryba yra charakterizuojama dideliais kaštais bei profesionalių industrijos tarpininkų dalyvavimu⁵⁹. Pavyzdžiui, skirtingose laikmenose įrašytos audiovizualinės medžiagos ir garso įrašų redagavimas buvo charakterizuojamas didelėmis laiko sąnaudomis ir kaštais. Tradicinių kūrinių informacija perduodama skirtingais tinklais (radijas, televizija). Skaitmeninėje erdvėje naudojami skaitmeniniai duomenų glaudinimo formatai suvienodino kūrinių perdavimo tinklą kompiuteriais. Kūrinių formos pokyčiai

---

⁵⁴ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 28-1125.

⁵⁵ STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius, 2011., p. 66.

⁵⁶ LASTOWKA, Greg. *User – Generated Content And Virtual Worlds*. Vanderbilt J. Of Entertainment And Tech. Law, Vol. 10:4:893. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.jetlaw.org/wp-content/journal-pdfs/Lastowka_FINAL.pdf>.

⁵⁷ MUDAU, Siphon. The copyright protection of online user – generated content. University of Capetown, September, 2014. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <https://open.uct.ac.za/bitstream/handle/11427/12935/thesis_law_2014_mudau_s.pdf?sequence=1>.

⁵⁸ SCASSA, Teresa. *Acknowledging copyright's illegitimate offspring: User – generated content and copyright law*. January, 2013. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/290585044_Acknowledging_copyright's_illegitimate_offspring_User-generated_content_and_Canadian_copyright_law>.

⁵⁹ SCASSA, Teresa. *Acknowledging copyright's illegitimate offspring: User – generated content and copyright law*. January, 2013. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/290585044_Acknowledging_copyright's_illegitimate_offspring_User-generated_content_and_Canadian_copyright_law>.

skaitmeninėje erdvėje⁶⁰ paskatino duomenų redagavimo programų, tokių kaip *Sony Vegas Pro*, *Paint.NET*, naudojimą, leidžiančių redaguoti suglaudintą skaitmeninį audiovizualinių, garso įrašų, grafinių, tekstinių kūrinių turinį, karpymo, suliejimo, klijavimo, kompiliavimo metodais. Išvestinių kūrinių inžinerija „namų sąlygomis“ sukūrė visuomeninę naudą įgyvendinant informacijos sklaidą bei informacijos „išgryninimą“ ją interpretuojant išvestiniais kūriniais⁶¹. Supaprastintas skaitmeninių kūrinių kūrybinis procesas ir suvienodinti skaitmeninės informacijos formatai išplėtė kokybinį išvestinių kūrinių spektrą⁶². Imti kurti nauji išvestiniai kūriniai: muzikinių kūrinių aranžuotės, audiovizualinės kompiliacijos, grafinės ir audiovizualinės karikatūros. Skaitmeniniai išvestiniai kūriniai skirstomi į dvi kategorijas: komercinio naudojimo išvestiniai kūriniai ir parodijos ir karikatūros žanro išvestiniai kūriniai. Komercinio naudojimo išvestinis kūrinys gali būti muzikos įrašų aranžuotė ar kompiliacija, naudojama platinimui ir savireklamai skaitmeninėje erdvėje. Už tokį kūrinių panaudojimą Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 2 dalies a punkto pagrindu panaudojamo kūrinio autoriui turi būti mokamas autorinis atlyginimas⁶³. Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies k punktas nurodo, kad galima nustatyti atgaminimo teisės išimtį parodijos, karikatūros žanro kūrinių atžvilgiu. Kuomet sukuriama parodijos ar karikatūros žanro išvestinis kūrinys, nėra privalu mokėti autorinį atlyginimą autoriui.

Taigi, skaitmeniniai išvestiniai kūriniai yra kūrinių formos dalumo bei skaitmeninių duomenų redagavimo technologijos rezultatas. Funkcine prasme, skaitmeniniai išvestiniai kūriniai yra kūrybos katalizatorius visuomenėje, įtraukiantis į šį procesą platų asmenų, nesusijusių su kūrybos industrija, spektrą ir suteikiantis kūrybos procesui individualaus nepriklausomumo aspektą⁶⁴.

---

⁶⁰ Žiūrėti: magistro darbo 1.3. skyrių.

⁶¹ SHERWIN, R., FEIGENSON, N., SPIESEL C. *Law in the digital age: How visual communication technologies are transforming the practice, theory and teaching of law*. Vol. 12-2. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.bu.edu/law/journals-archive/scitech/volume122/documents/sherwin_web_000.pdf>.

⁶² NETANEL, Neil Weinstock. *Copyright's Paradox*. Oxford University Press, 2008., p. 95.

⁶³ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

⁶⁴ FRAZIER, Erin Dwyer. *It's elementary, my dear Watson: The art and use of derivative works in copyright law*. April, 2018. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.lawfordigitalcreatives.com/blog/2018/4/6/derivative-works-and-copyright-law>>.

1.5. Išvestinių kūrinių paskirties doktrininiai pagrindai

Visuomeninis interesas nėra tinkamai įgyvendinamas, jeigu autorių teisėmis suteikiama kūrinių apsaugos reguliavimu nėra atsižvelgiama į bendruosius tam tikrų visuomenės grupių ar pačios visuomenės interesus⁶⁵. Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – TRIPS sutartis), 7 straipsnis nurodo, kad intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir užtikrinimas turėtų prisidėti prie technologijų inovacijos skatinimo, teikti abipusę naudą technologinių žinių kūrėjams ir vartotojams tokiu būdu, kuris skatintų socialinę bei ekonominę gerovę ir subalansuotų teises ir pareigas⁶⁶. TRIPS sutarties 7 straipsnis nustato pareigą formuojant autorių teisių, kaip intelektinės nuosavybės, apsaugos reguliavimą įvertinti jo subalansuotumą vartotojų atžvilgiu būdu, kuris skatintų visuomeninę gerovę. Teisinis instrumentas, siekiant nustatyti individualių autorių ir kolektyvinių visuomenės interesų balansą yra autorių teisių taikymo išimtys⁶⁷. Autorių teisių taikymo išimtys yra sąlygos, kurių laikantis įstatymas suteikia teisę atgaminti ar naudoti dalį ar visą originalų kūrinių be atlygio kūrinio autoriui⁶⁸. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (toliau – Informacinės visuomenės direktyva) 5 straipsnis nustato 20 išimčių sąrašą, kurių pagrindų galima be autoriaus sutikimo atgaminti ar naudoti kūrinių ar jo dalį⁶⁹. Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies k punkte nustatyta gretutinės atgaminimo teisės išimtis, nemokant atlygio naudoti autoriaus kūrinių dalį parodijos, karikatūros žanro išvestiniam kūriniui. Informacinės visuomenės direktyvos 5

---

⁶⁵ GEIGER, C., HILTY R., GRIFFITHS J. *Declaration A Balanced Interpretation Of The "Three-Step Test" In Copyright Law*. IIC – international review of intellectual property and competition law 39.6: 707, 2008. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą:

<https://www.researchgate.net/publication/45348334_Declaration_A_Balanced_Interpretation_Of_The_Three-Step_Test_In_Copyright_Law>.

⁶⁶ Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba.

⁶⁷ GEIGER, C., HILTY R., GRIFFITHS J. *Declaration A Balanced Interpretation Of The "Three-Step Test" In Copyright Law*. IIC – international review of intellectual property and competition law 39.6: 707, 2008. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą:

<https://www.researchgate.net/publication/45348334_Declaration_A_Balanced_Interpretation_Of_The_Three-Step_Test_In_Copyright_Law>.

⁶⁸ Intellectual Property Office. *Exceptions to copyright: an overview*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą:

<https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/448269/Exceptions_to_copyright_-_An_Overview.pdf>.

⁶⁹ HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Flexible Copyright: Can EU Author's Right Accommodate Fair Use?* [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 11 d.]; Prieiga per internetą:

<<https://www.ivir.nl/publicaties/download/1821>>.

straipsnio 5 dalis nurodo, kad šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse nustatytos išimties ir apribojimai taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų teisių turėtojų interesų⁷⁰. Ši nuostata nustato tris išimčių taikymo reikalavimus: išimties turi būti apibrėžta specialiu atveju, kuris neprieštarauja įprastam kūrinio ar kito objekto naudojimui, nepagrįstai nepažeidžia teisėtų teisių turėtojų teisių. Šis reikalavimas doktrinoje vadinamas trijų žingsnių testu (angl. *three-step-test*)⁷¹. Remiantis šia doktrina, autorių teisių išimtis tiek formuojant įstatymo normą, tiek teismuose, taikoma tik jei atitinka nustatytų reikalavimų visetą. Dėl trijų žingsnių testo doktrinos kilo probleminių aspektų. Ši doktrina nesuformulavo aiškių jos taikymo ribų, todėl jos tikroji reikšmė bei taikymo apimtis nebuvo apibrėžta. Išskirta problema, jog sekvenčinis trijų žingsnių testo taikymas suvaržys išimčių taikymo galimybes kultūrinio, mokslinio, švietimo progreso, saviraiškos laisvės tikslams ir neproporcingai sustiprins autorių teisių apsaugą⁷². Reaguojant į susidariusią problemą buvo „Subalansuota trijų žingsnių testo interpretacija“, dar žinoma kaip Makso Planko instituto deklaracija „Dėl trijų žingsnių testo“ (toliau – Deklaracija)⁷³. Vienas iš Deklaracijos formuojamų išimčių nustatymo tikslų – saviraiškos laisvės ir informacijos propagavimas⁷⁴. Deklaracijoje akcentuojamas TRIPS sutarties 7 straipsnio reikalavimas subalansuoti tiek kūrėjų, tiek vartotojų teises autorių teisių išimtimis ir išskiriama minėta problema, jog testo, kaip reikalaujantį atitikti visus tris reikalavimus, interpretacija būtų siaurinti taikymo apimtį, todėl nebūtinai visi trys kriterijai turi būti įgyvendinami⁷⁵. Šią problemą Deklaracijoje siūloma spręsti nustatant, jog trijų žingsnių testas yra ne atskiri reikalavimai, o reikalavimų visetas, kuris turi būti interpretuojamas atsižvelgiant į išimčių taikymo tikslus, tarp jų kultūrinį

---

⁷⁰ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

⁷¹ GEIGER, Christophe. *The three - step test. A threat to a balanced copyright law? IC; international review of industrial property and copyright law*, 37(6), January, 2006. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:

<https://www.researchgate.net/publication/43233452_Three-Step_Test_A_Threat_to_a_Balanced_Copyright_Law>.

⁷² Electronin Frontier Foundation. *The Three – step test*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą:< https://www.eff.org/files/filenode/three-step_test_fnl.pdf>.

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ HILTY, Reto. *Declaration on “the three – step test”. Where do we go from here?* Reto M. Hilty, 2010. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą:< <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2614/JIPITEC%202%20-%20Hilty-Declaration-Three-Step-Test.pdf>>

⁷⁵ *Ibid.*

progresą⁷⁶. Taip būtų sudaroma mažiau kliūčių taikant autorių teisių išimtis, akcentuojant šių išimčių taikymo tikslą. Šiuo atveju, šis doktrina taikytina ir išvestinių kūrinių kūrybos procesą saugančiai autorių teisių išimčiai, nustatyta Informacinės visuomenės direktyvoje. Remiantis Deklaracijoje suformuota doktrina, konstatuotina, jog autorių teisių išimtis išvestinių kūrinių atžvilgiu vertintina kaip saviraiškos ir informacijos laisvės propagavimo teisinis instrumentas, taigi, išvestinių kūrinių doktrininė paskirtis yra saviraiškos ir informacijos laisvės įgyvendinimas.

1.6. Autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje teisinis reglamentavimas

Autorių teisių prigimties teorijos⁷⁷ formuoja pamatinį autorių teisių apsaugos principą – balansą tarp autorių teisių turėtojo ir šių teisių taikymo išimčių visuomenės naudai. Principo tikslas – žinių panaudojimas kultūrinei ir technologinei visuomenės raidai. Šis principas realizuojamas autorių teisių apsaugos reglamentavimu, nustatančių autorių teisių apsaugos veikimo taisykles, jų apimtį laiko ir objektų prasme ir šių taisyklių apribojimo atvejus visuomeniniams tikslams⁷⁸. Nors pamatinis autorių teisių apsaugos principas reikalauja išimčių, skirtų kūrybos žinių panaudojimo visuomeniniams tikslams, nustatymo, esminis autorių teisių įgyvendinimo elementas yra autorių teisių apsaugos reglamentavimas. Be reglamentuoto apsauginio mechanizmo, užtikrinančio autorių teisių išimtinumą į savo kūrybos vaisius, nebūtų skatinamas kūrybinis procesas ir naujų idėjų generavimas, tarnaujantis visuomeninių santykių inovacijoms. Autorių teisių apsaugos teisinis reglamentavimas grindžiamas išimtinėmis autorių turinėmis teisėmis į kūrinius: teise į kūrinių atgaminimą, teise į kūrinių padarymą prieinamu visuomenei, teise į kūrinių platinimą. Šios teisės Europos Sąjungos lygmeniu reglamentuojamos Informacinės visuomenės direktyvos atitinkamai 2, 3, 4 straipsniuose ir nacionaliniu lygmeniu ATGTĮ 15 straipsnio 1 dalies atitinkamai 1, 8, 5 punktuose⁷⁹. Teisė į kūrinių distribuciją akcentuoja kūrinių ekonominę vertę, reiškia, kad tik autorius turi išimtinę diskreciją

⁷⁶ GEIGER, C., HILTY R., GRIFFITHS J. *Declaration A Balanced Interpretation Of The "Three-Step Test" In Copyright Law*. IIC – international review of intellectual property and competition law 39.6: 707, 2008. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/45348334_Declaration_A_Balanced_Interpretation_Of_The_Three-Step_Test_In_Copyright_Law>.

⁷⁷ Žiūrėti: magistro darbo 1.2. skyrių.

⁷⁸ KIŠKIS, Mindaugas. *Intelektinės nuosavybės teisinė apsauga elektroninėje erdvėje*. Mykolo Romerio universitetas. [Interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Metodine_priemone_Intelektines_nuosavybes_teisine_apsauga.pdf>.

⁷⁹ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

atgaminti ir platinti kūrinį pagal asmeninius norus, ar kūrinio paklausą visuomenėje. Išimtinė teisė į kūrinio reprodukciją yra ekonominė autoriaus teisė į kūrinį, sauganti autorių nuo kitų asmenų pasinaudojimo kūriniumi platinti jį vartotojams ir gauti atlygį. Teisė į kūrinio padarymą prieinamu visuomenei nustato autoriaus diskreciją pasirinkti, ar autorius nori kūrinio idėjomis ir informacija dalintis su visuomene. Taigi, tiek Europos Sąjungos teisės, tiek nacionalinis autorių teisių apsaugos teisinis reglamentavimas paremtas autorių išimtinėmis turtinėmis teisėmis į kūrinius, išlaikantis autoriaus turtinį interesą užsiimti kūrybos procesu ir pristatyti visuomenei kūrybos produktą – kūrinį.

Autorių teisių apsaugos reglamentavimas, nustatantis teisių į kūrinio platinimą, atgaminimą, padarymą prieinamu visuomenei, išimtinumą autorių teisių turėtojui, būtinas dėl šių teisių išimtinumo panaudojimo komerciniams tikslams. Tradicinėje rinkoje, kinematografiniai, fonogramų, fotografijų kūriniai, išreikšti materialiomis laikmenomis, gali būti atgaminami, tuomet platinami, ir, su autorių teisių turėtojo sutikimu, viešinti ir šiais išimtinių autorių teisių panaudojimo būdais autorių teisių turėtojai gauna komercinę naudą. Egzistuojant potencialiam suinteresuotumui pažeisti minėtų autorių teisių išimtinumą ir neteisėtai gauti komercinę naudą, naudojantis kitam asmeniui priklausančiomis išimtinėmis autorių teisėmis, autorių teisių apsaugos reglamentavimas būtinas, siekiant išsaugoti autorių teisių turėtojų diskreciją kontroliuoti kūrinių panaudojimą tiek tradicinėje, tiek skaitmeninėje erdvėje⁸⁰. Pažymėtina, kad išimtinių autorių teisių panaudojimas komerciniams tikslams įgyvendinamas ir skaitmeninėje erdvėje. Tai elektroninio verslo modelis, kuomet autorių teisių turėtojas ar įgaliotas asmuo suteikia mokamą prieigą prie kūrinių, ar kitų autorių teisėmis saugomų objektų, skaitmeninio turinio. Pažymėtina, kad turinio prieiga gali būti ir nemokama, tačiau turinio išviešinimas išlieka autorių teisių turėtojo diskrecijos teise. Prieiga prie turinio teikiama turinio talpinimo platformose, elektroninėse prekyvietėse. Vokietijos autorių teisės doktrinoje minėtas verslo modelis apibrėžiamas kaip išimtinumo kultūra skaitmeninėje erdvėje⁸¹. Atsižvelgiant į išimtinumo kultūros plėtrą skaitmeninėje erdvėje, Informacinės visuomenės direktyva valstybėms narėms nustato įsipareigojimus nustatyti autorių teisių

---

⁸⁰ KIŠKIS, Mindaugas. Intelektinės nuosavybės teisinė apsauga elektroninėje erdvėje. Mykolo Romerio universitetas. [Interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Metodine_priemone_Intelektines_nu_osavybes_teisine_apsauga.pdf>.

⁸¹ PEUKERT, Alexander. *Copyright and the Two Cultures of Online Communication*. Goethe University Frankfurt am Main. Faculty of Law. Research paper No. 4/2015. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 25 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2628565>.

apsaugą, taikytiną ir skaitmeninėje erdvėje⁸². Informacinės visuomenės direktyvos konstatuojamosios dalies 5 punktą nurodo, kad technologinės pažangos kontekste būtinas autorių teisių reglamentavimas, reaguojantis į naujus kūrimo, gaminimo ir naudojimo metodus⁸³. Ši nuostata vertintina kaip uždavinys modernizuoti Europos Sąjungos autorių teisių apsaugos teisinį reglamentavimą atsižvelgiant į išimtinumo kultūrą bei turinio suskaitmeninimą. Siekiant sudaryti apsaugą nuo suskaitmeninto autorių teisėmis saugomo turinio neteisėto panaudojimo, sukurtos techninės apsaugos priemonės – specialūs skaitmeninio turinio raktai, vandenženkliai, programinės įrangos⁸⁴. Remiantis Informacinės visuomenės direktyvos 6 straipsnio 3 punktu, techninės priemonės yra technologija, prietaisas ar komponentas, kurio paskirtis apriboti su kūriniu atliekamus veiksmus, kuriems autorių teisių turėtojas nėra suteikęs leidimo⁸⁵. Informacinės visuomenės direktyvos 6 straipsnio 1 punktą Europos Sąjungos valstybėms narėms nustato pareigą suteikti teisinę apsaugą nuo efektyvių techninių priemonių išvengimo, kuomet asmuo veikia tokiu tikslu, ar yra pagrįstas pagrindas tam manyti⁸⁶.

Informacinės visuomenės direktyvos 6 straipsnio 1 punkto reglamentavimas kelia neaiškumą. Akcentuojama, jog teisinė apsauga turi būti garantuojama tik nuo „efektyvių priemonių išvengimo ir tik kuomet asmuo veikia ar yra pagrindas manyti, jog asmuo veikia su tikslu išvengti „efektyvių priemonių vengimo“. Ši formuluotė kelia du klausimus. Pirma, kokio objekto apsauga numatyta straipsnyje? Pagal straipsnio lingvistinę formuluotę, apsauga teikiama tik nuo techninių priemonių išvengimo, tačiau straipsnis nenurodo autorių teisių kaip objekto, kurio išimtinumo apsauga teikiama. Pavyzdžiui, interneto platformoj patalpintas audiovizualinis kūrinys, kurio turinys saugoms apsauginiu raktu. Asmuo, pasitelkdamas specialią kriptografijos programą, iššifruoja apsauginį raktą bei gauną prieigą prie saugomo turinio. Pagal Direktyvos 6 straipsnio 1 punktą, šiuo atveju, pažeidimo objektas yra apsauginio rakto, kaip techninės priemonės, iššifravimas, tačiau neteisėta prieiga prie autorių teisėmis saugomo turinio nėra reglamentuojama kaip pažeidimo objektas. Antras, kokia reglamentuoto techninių priemonių efektyvumo aspekto reikšmė? Remiantis Direktyvos 6 straipsnio 1 punkto

---

⁸² MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*. Vilnius. Justitia, 2003., p. 40.

⁸³ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

⁸⁴ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 252.

⁸⁴ *Ibid.*, p. 256.

⁸⁵ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

⁸⁶ *Ibid.*

formuluote, darytina išvada, jog Informacinės visuomenės direktyva nustato valstybėms narėms pareigą teikti autorių teisių apsaugą tik nuo „efektyvių“ techninių apsaugos priemonių išvengimo. Kyla klausimas, ar techninė priemonė laikytina efektyvia, jeigu asmeniui jau pavyksta ją iššifruoti, ir ar tokiu atveju aktyvuojama atsakomybė už autorių išimtinių turtinių teisių pažeidimus skaitmeninėje erdvėje⁸⁷. Pažymėtina, kad techninių apsaugos priemonių efektyvumas kvestionuotinas, interneto vartotojams vis labiau įprantant naudotis kriptografijos programomis. Tinkamai neadresuojant šių probleminių klausimų, neužtikrinamą autorių teisių objektų apsauga, garantuojanti tinkamą autorių teisių išimtinumą į objektus įgyvendinimą skaitmeninėje erdvėje. Taigi, keltinas klausimas, ar Informacinės visuomenės direktyvos reglamentavimas, neapibrėždamas autorių teisėmis saugomo turinio kaip pažeidimo objekto ir nustatydamas efektyvumo reikalavimą techninėms apsaugos priemonėms, užtikrina autorių teisių apsaugą interneto platformose ir yra tinkamai apibrėžtas.

Minėtosios Informacinės visuomenės direktyvos teisinio reglamentavimo spragos nėra užpildomos Lietuvos Respublikos nacionaliniuose teisės aktuose. Lietuvos Respublikoje autorių teisių apsaugos reglamentavimas adresuojamas konstituciniu lygmeniu. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnis nurodo, jog dvasiniai ir materialiniai autoriaus interesai, susiję su mokslo, technikos, kultūros ir meno kūryba, saugomi ir ginami įstatymo⁸⁸. Autorių teisių apsaugą skaitmeninėje erdvėje nustato ATGTĮ 74 straipsnio 1, 3 dalyse įtvirtintas techninių apsaugos priemonių išvengimo teisinis reglamentavimas, implementuotas pagal aptartas Informacinės visuomenės direktyvos 6 straipsnio 1, 3 dalis. Taigi, ATGTĮ 74 straipsnio reglamentavimas taip pat kvestionuotinas kaip neužtikrinantis efektyvios autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje ir tinkamai neapibrėžtas. Autorių teisių apsaugos reglamentavimo neapibrėžtumas mažina autorių teisių apsaugos efektyvumą bei pažeidimų prevenciją skaitmeninėje erdvėje. Autorių teisių gynimo priemonės ne tik reaguoja į jau esamą teisės pažeidimą, bet ir turi tikslą apginti teisę nuo būsimų pažeidimų⁸⁹. Šio tikslo neįmanoma įgyvendinti nesant aiškiai reglamentuotoms atsakomybės už autorių teisių pažeidimus taikymo prielaidoms. Darytina išvada, jog nesant teisinio reglamentavimo apibrėžtumui, nėra užtikrinami apsauginiai ir prevenciniai autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje reglamentavimo tikslai. Dabartinis Europos Sąjungos ir nacionalinis autorių teisių apsaugos skaitmeninėje

⁸⁷ SAVIN, Andrej. *EU Internet law*. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2013., p. 138.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Lietuvos Aidas*, Nr. 220-0.

⁸⁹ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*. Vilnius. Justitia, 2003., p. 230.

erdvėje reglamentavimas laikytinas abstrakčiu, tinkamai neadresuojančiu išimtinių autorių teisių į saugomą turinį skaitmeninėje erdvėje apsaugos ir įgyvendinimo, nesukuriančiu prevencinio poveikio kuriant autorių teisių apsaugą skaitmeninėje erdvėje.

1.7. Autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje poreikis ir probleminiai aspektai

1.7.1. Autorių teisių pažeidimai skaitmeninėje erdvėje

Vidutiniškai 4,2 proc. Europos Sąjungos bendrojo vidaus produkto yra pagaminama su autorių teisėmis susijusiose rinkose⁹⁰. Skaitmeninės erdvės sukelta informacijos perdavimo revoliucija pakeitė informacijos ir autorių teisių objektų reikšmę visuomeniniuose santykiuose. Autorių teisių objektai virto masine preke⁹¹. Suskaitmeninta kultūros rinka tapo globaliai pasiekiamas asmeniniu kompiuteriu, telefonu, planšete ir kitais įrenginiais⁹². Susikūrė audiovizualinių ir muzikos kūrinių platinimo verslo modelis⁹³, kurie pelningumu gerokai pranoko analogiškus tradicinius verslo modelius. Pavyzdžiui, 2003 m. įsteigta elektroninė muzikos prekyvietė *Itunes* pelningumu pralenkė visus tradicinės kultūros rinkos muzikos pardavėjus⁹⁴. Taigi, skaitmeninė kultūros rinka praktiškai perėmė tradicinę.

Skaitmeninė kultūros rinka virto terpe autorių teisių pažeidimams. Suskaitmeninto turinio eksploatavimo patogumas lėmė autorių teisių pažeidimų gausą skaitmeninėje erdvėje. ATGTĮ 73 straipsnis apibrėžia autorių teisių, gretutinių teisių ir sui generis teisių pažeidimais laikomus veiksmus, tokius kaip neteisėtas kūrinio objekto atgaminimas,

---

⁹⁰ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos pranešimas dėl Europos Sąjungos autorių teisių taisyklių modernizavimo poveikio vertinimo ir lydymasis dokumentas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (Commission Staff Working Document Impact Assessment on the modernisation of EU copyright rules Accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.] Prieiga per internetą:

<<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/impact-assessment-modernisation-eu-copyright-rules>>.

⁹¹ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 251.

⁹² 2010 m. gegužės 19 d. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos Ir Socialinių Reikalų Komitetui Ir Regionų Komitetui. Europos skaitmeninė darbotvarkė (Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions A Digital Agenda For Europe, May 19, 2010). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą:

<[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52010DC0245R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52010DC0245R(01))>.

⁹³ Žiūrėti: magistro darbo 1.6 skyrių.

⁹⁴ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 251.

viešas paskelbimas, platinimas be autorių teisių subjekto licencijos⁹⁵. Autorių teisių pažeidimus skaitmeninės kultūros rinka paskatino dviem aspektais. Pirmasis – autorių teisių objekto suskaitmenintos formos aspektas. Skaitmeninėje kultūros rinkoje vyrauja vartojimo modelis, įtraukiantis vartotoją sofistikuotais turinio vartojimo metodais pasitelkiant kompiuterius bei kitus elektroninius prietaisus⁹⁶. Kitaip nei tradicinėje rinkoje, skaitmeninėje erdvėje autorių teisių saugomas turinys nėra išreikštas materialia laikmena, todėl jo pasisavinimo procesas pasinaudojant kriptografija tapo gerokai paprastesnis bei spartesnis, nei fizinis pasisavinimo aktas. Autorių teisėmis saugomo turinio prieinamumas skaitmeninėje erdvėje suformavo teoriją, jog autorių teisėmis saugomas suskaitmenintas turinys „nori tapti laisvas“, kitaip tariant, turinio prieinamumas suponuoja autorių teisių apsaugos taikymo negalimumą⁹⁷. Nepaisant šios teorijos, autorių teisėmis saugomo suskaitmeninto turinio pasisavinimas negali būti legitimizuojamas. Vienas populiariausių neteisėto turinio išviešinimo ir platinimo būdų yra P2P (angl. *peer-to-peer*) tinklais. P2P tinklais, kurių pagalba, vartotojas, naudodamas *Torrent* protokolą gali mainytis savo kompiuteryje esančiu autorių teisėmis saugomu turiniu, perkeltu iš laikmenos, su turiniu, esančiu kito vartotojo kompiuteryje. Pavyzdžiui, įsigytų CD diskų turinį vartotojai gali perkelti į kompiuterį, suskaitmeninti ir mainyti, platinti. P2P tinklais tapo pažeidžiami visi kūriniai, kurių turinys gali būti suskaitmenintas.

Antrasis aspektas – interneto platformų komercinė nauda. Neteisėtai platinant autorių teisėmis saugomą turinį, netiesiogiai generuojamas didelis pelnas, už reklamos paslaugas interneto platformose⁹⁸. Interneto platformos suteikia galimybę kiekvienam prisiregistravusiam vartotojui talpinti audiovizualinių kūrinių, fonogramų, grafinių kūrinių turinį. Platformų veikimas grindžiamas informacijos prieigos atvirumu,

⁹⁵ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 28-1125.

⁹⁶ 2012 m. rugsėjo 26 d. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Socialinių ir ekonominių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl kultūrinių ir kūrybinių sektorių skatinimo Europos Sąjungoje (European Commission Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Promoting cultural and creative sectors for growth and jobs in the EU). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą:

<http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0537/COM_COM%282012%290537_EN.pdf>.

⁹⁷ WAGNER, R. Polk. *Information Wants To Be Free: Intellectual Property And The Mythologies Of Control*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=945095103005025001066014070004031120109041081065021078070098120089013067000010113029022029039102029056034116126088088125030012090048010068066103117083072126060044066100121110104080118091076031097109022086073090105091098117074089109115126082122&EXT=pdf>>.

⁹⁸ KIŠKIS, Mindaugas. *Interneto technologijų teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016, p. 268.

decentralizuotumo ir finansavimo teikiant reklamos paslaugas principais⁹⁹. Reklama atliekama naudojant *ads, pop-ups, banners* - skaitmenines skrajutes, kurios rodomos prieš audiovizualinio kūrinių paleidimą. Platformos turi suinteresuotumą, kad vartotojai talpintų kuo daugiau auditoriją pritraukiančio turinio, nesvarbu, ar išviešinamo nepažeidžiant autorių teisių, nes kuo daugiau audiovizualinių kūrinių talpinama bei sugeneruojama peržiūrų, tuo didesnė reklamos sklaida ir galimas didesnis apmokestinimas už reklamos paslaugų teikimą¹⁰⁰. Tai įrodo platformų tiesioginį suinteresuotumą turėti platesnį audiovizualinių kūrinių asortimentą. Už surenkamas peržiūras vartotojams mokamos premijos. Platformos skatina vartotojus talpinti bei platinti autorių teisėmis saugomą turinį. Susidaro situacijos, kuomet vartotojas neteisėtai išviešina ir platina kito autorių teisių turėtojo teisėmis saugomą turinį, siekdamas gauti interneto platformų siūlomas premijas. Taigi, vartotojai interneto platformose turi suinteresuotumą neteisėtai platinti autorių teisėmis saugomą turinį, skatinami interneto platformų, siekiančių pelno už teikiamas reklamos paslaugas.

Išskiriamos dvi pagrindinės autorių teisių pažeidimų skaitmeninėje erdvėje rūšys: neteisėtas autorių teisėmis saugomo turinio atgaminimas ir platinimas P2P tinklais bei neteisėtas platinimas interneto platformose. Nustatėme, jog faktorius, prisidedantis prie minėtų autorių teisių pažeidimų skaitmeninėje erdvėje – autorių teisių objektų formos suskaitmeninimas. Siekiant išsaugoti suskaitmeninti autorių teisėmis saugomo suskaitmeninto turinio saugumą, aktualu išanalizuoti, kokia atsakomybė taikytina interneto platformoms už jose atliekamus autorių teisių pažeidimus.

1.7.2. Informacinės visuomenės paslaugų teikėjų atsakomybės teisinio reglamentavimo įtaka autorių teisių apsaugos probleminiams aspektams

Interneto platformos atlieka svarbų vaidmenį Europos Sąjungos kultūros rinkos augimui, pasižymi šiomis charakteristikomis: geba sukurti naujas rinkas, konkuruojančias su tradicinėmis rinkomis; neriboja vartotojų sąveikos; pelno augimas priklauso nuo vartotojų skaičiaus augimo; platformos pasiekia vartotoją skaitmeninių technologijų

---

⁹⁹ European Audiovisual Observatory. *The legal framework for video-sharing platforms*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <https://rm.coe.int/the-legal-framework-for-video-sharing-platforms/16808b05ee>>.

¹⁰⁰ SCHWABACH, Aaron. *Internet and the law: Technology, society and compromises*. Second Edition. Santa Barbara, California, 2014., p. 6.

pagalba¹⁰¹. Autorių teisių pažeidimams skaitmeninėje erdvėje atskleisti svarbi interneto platformų vartotojų sąveikos kontrolės charakteristika, pagal kurią interneto platformos praktiškai neatsižvelgia į tai, ar vartotojų platinimas turinys nepažeidžia autorių teisių. Kyla klausimas, ar už neteisėtą autorių teisėmis saugomo turinio platinimą interneto platformoms gali būti efektyviai pritaikyta teisinė atsakomybė. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos elektroninės komercijos direktyvos (toliau – Elektroninės komercijos direktyva) 18 konstatuojamoji dalis nurodo, jog informacinės visuomenės paslaugoms priskiriama turinio teikimo paslauga¹⁰². Taigi, interneto platformos teikia informacinės visuomenės paslaugas. Elektroninės komercijos direktyvos 2 straipsnio b punktas informacinės visuomenės paslaugų teikėją apibrėžia kaip asmenį, teikianti informacinės visuomenės paslaugą, taigi, interneto platforma yra informacinės visuomenės paslaugų teikėjas¹⁰³. Elektroninės komercijos direktyvos 2 straipsnio d punktas informacinės visuomenės paslaugų gavėją apibrėžia kaip asmenį, besinaudojantį informacinės visuomenės paslauga, norintį gauti informacijos arba padaryti ją prieinamą¹⁰⁴. Interneto platformose informacinės visuomenės paslaugų gavėjas yra prisiregistravęs vartotojas. Pažymėtina, jog populiariausiose platformose, tokiose kaip *Youtube*, *Soundcloud*, *Dailymotion*, norint talpinti turinį, privalu prisiregistruoti vartotoju. Minėtosios platformos teikia informacinės visuomenės paslaugą – turinio padarymą prieinamu, o prisiregistravę vartotojai turinį talpina. Kuomet turinys talpinamas be autorių teisių turėtojo sutikimo, vykdomas autorių teisėmis saugomo turinio neteisėtas platinimas. Tiesioginis autorių teisių pažeidėjas yra informacinės visuomenės paslaugų gavėjas – prisiregistravęs vartotojas, tačiau pagrindinis naudos gavėjas – informacinės visuomenės paslaugų teikėjas – interneto platforma, formuojanti apsilankančių asmenų bei vartotojų auditoriją ir generuojanti pelną už reklamos paslaugų teikimą iš trečiųjų asmenų¹⁰⁵.

---

¹⁰¹ 2016 m. gegužės 25 d. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui COM/2016/0288 “Interneto platformos ir bendroji skaitmeninė rinka Europos galimybės ir uždaviniai” (Communication COM/2016/0288 from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions, Online Platforms and the Digital Single Market Opportunities and Challenges for Europe, 25 May 2016). [interaktyvus; žiūrėta per internetą 2019 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą: < <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0288> >.

¹⁰² 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva).

¹⁰³ *Ibid.*

¹⁰⁴ *Ibid.*

¹⁰⁵ European Union intellectual property office. *Research on online business models infringing intellectual property rights* [interaktyvus; žiūrėta 2018 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą:

Keltinas klausimas, ar interneto platformos neturėtų būti atsakingos už jose vartotojų talpinamo bei platinamo turinio teisėtumą autorių teisėms. Tiek Elektroninės komercijos direktyvos 14 straipsnio 1 dalimi, tiek Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo 14 straipsnio 1 dalies 1 punktu numatyta, kad informacinės visuomenės paslaugų teikėjas, paslaugos gavėjo prašymu saugantis jo pateiktą informaciją, už ją neatsako, jeigu neturi faktinių duomenų apie neteisėtą paslaugos gavėjo veiklą arba apie tai, kad paslaugos gavėjo pateikta informacija įgyta, sukurta, pakeista ar naudojama neteisėtu būdu ir, kai reikalaujama atlyginti žalą, nežino apie faktus ir aplinkybes, rodančius neteisėtą paslaugos gavėjo veiklą arba tai, kad paslaugos gavėjas teikia neteisėtu būdu įgytą, sukurtą, pakeistą ar naudojamą informaciją¹⁰⁶. Elektroninės komercijos direktyvos 15 straipsnio 1 dalyje nurodo, kad Europos Sąjungos valstybės narės nenustato teikėjams, paslaugos gavėjų prašymu saugantiems jų pateiktą informaciją, bendros prievolės stebėti informaciją, kurią jie perduoda arba saugo ir aktyviai domėtis faktais arba aplinkybėmis, rodančiomis nelegalią veiklą¹⁰⁷.

Remiantis Europos Sąjungos ir nacionaliniu informacinės visuomenės paslaugų teikėjų atsakomybės teisiniu reglamentavimu, interneto platformos nėra atsakingos už paslaugų gavėjų platformose atliekamą neteisėtą autorių teisėmis saugomo turinio talpinimą. Interneto platformos neturi pareigos aktyviai imtis veiksmų tirti, ar talpinamas turinys pažeidžia autorių teises. Toks teisinis reglamentavimas negali būti laikomas užtikrinančiu prevencinę funkciją, įgyvendinant autorių teisių apsaugą skaitmeninėje erdvėje, nes nesudaro interneto platformoms jokio teisinio pagrindo rūpintis talpinamo turinio atitiktimi autorių teisėms.

Europos Sąjungos ir nacionalinio informacinės visuomenės paslaugų teikėjų atsakomybę reglamentuojančių teisės aktų analizė išryškina pagrindinius su interneto platformų teisine atsakomybe siejamus autorių teisių apsaugos probleminius aspektus. Pirmasis aspektas - tiesioginio autorių teisių pažeidėjo interneto platformoje atsakomybės aspektas. Tiesioginis pažeidėjas – prisiregistravęs vartotojas, atliekantis autorių teisėmis saugomo turinio išviešinimo aktą talpinimu interneto platformoje. Pagal Lietuvos Respublikos nacionalinius įstatymus civilinė atsakomybė tokiam pažeidėjui pritaikytina

---

<https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/resources/Research_on_Online_Business_Models_IBM/Research_on_Online_Business_Models_IBM_en.pdf>.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 65-2380.

¹⁰⁷ *Ibid.*

keliais būdais. Vienas jų – pažeidėjo naudos išieškojimas. Pavyzdžiui, jeigu pažeidėjas patalpina autorių teisėmis sukurtą audiovizualinį kūrinį, surenkantį didelį peržiūrų skaičių, už kurį platforma pažeidėjui sumoka premiją, kuri teoriškai turi priklausyti autoriui. Pažeidėjo gautos naudos teisinio reikalavimo pagrindai dvejopi. Jei nėra pažeidėjo kaltės dėl padaryto autorių teisių pažeidimo, tuomet pažeidimu gauta pažeidėjo nauda gali būti išieškoma teikiant reikalavimą dėl nepagrįsto praturtėjimo¹⁰⁸. Reikalavimas dėl nepagrįsto praturtėjimo šiuo atveju teikiamas pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.242 straipsnį arba ATGTĮ 79 straipsnio 4 dalį. Jeigu autorių teisių pažeidėjas yra kaltas dėl padaryto teisių pažeidimo, pažeidėjo gauta nauda ieškovo reikalavimu gali būti pripažįstama nuostoliais (negautomis nukentėjusiojo pajamomis, o ieškinys teikiamas CK 6.249 straipsnio 2 dalies pagrindu¹⁰⁹. Problema šiais atvejais yra pažeidėjo identifikavimas. Siekdami išlaikyti anonimiškumą, registruodamiesi vartotojai dažnai pateikia netikrus anketinius duomenis, talpindami turinį pakeičia IP kompiuterio identifikatoriaus adresą ir pažeidėjo identifikavimas tampa neįmanomas. Šį faktą subendrinant su interneto platformų teisinės atsakomybės už autorių teisių pažeidimus nebuvimu kumuliuojama situacija, kuomet nėra efektyvaus būdo patraukti teisinę atsakomybę autorių teisių pažeidėją už autorių teisių pažeidimus interneto platformose.

Antrasis autorių teisių apsaugos probleminis aspektas yra interneto platformų diskrecija, kuriant prevencinį autorių teisių apsaugos mechanizmą. Esamas Europos Sąjungos ir nacionalinis teisinis reglamentavimas nenustato nei atsakomybės už platformose vykdomus autorių teisių pažeidimus, nei prievolės imtis aktyvių veiksmų siekiant užkirsti vykdomus pažeidimus. Tai lemia interneto platformų diskreciją sprendžiant dėl papildomų apsaugos mechanizmų įdiegimo autorių teisių pažeidimams užkirsti. Autorių teisių turėtojas, pastebėjęs be jo sutikimo patalpintą turinį interneto platformoje, gali aplikuoti į interneto platformos aptarnavimo skyrių dėl autorių teisių pažeidžiančio turinio pašalinimo, tačiau šis būdas negarantuoja efektyvumo, nes nenustato reikalavimų, kokių veiksmų interneto platforma turi imtis. Pažymėtina, jog egzistuoja tam tikras dialogas tarp autorių teisių turėtojų ir interneto platformų. Kai kurios interneto platformos, pavyzdžiui, *Youtube*, savanoriškai įdiegė turinio identifikavimo procedūras (angl. *Notice and report*), pagal kurias gavus iš vartotojo pranešimą galimai

---

¹⁰⁸ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*. Vilnius. Justitia, 2003., p. 40.

¹⁰⁹ *Ibid.*, p. 40.

autorių teises pažeidžiantis turinys tiriamas, o nustačius pažeidimą, šalinamas¹¹⁰. Turinio identifikavimo procedūrų diegimas, nors ir sudaro efektyvesnę autorių teisių apsaugą, tačiau išlieka interneto platformų diskrecijos teise ir nėra privalomas. Tai kuria autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje priklausomumą nuo interneto platformų valios.

Trečiasis aspektas – interneto platformų nesuinteresuotumas taikyti efektyvias technines apsaugos priemones. Interneto platformos yra skaitmeninės ekonomikos augimo varomoji jėga¹¹¹. Talpinamų kūrinių turinys atlieka produkcijos funkciją¹¹². Turinio produkcijos funkcijos realizavimui būtina efektyvi autorių teisių apsauga, užtikrinant turinio prieigos kontrolę ir tokiu būdu išlaikant turinio, kaip produkto, paklausą kultūros rinkoje. Vienas iš efektyvios autorių teisių apsaugos būdų – turinio laikymas teisių valdymo konteineriuose (angl. *Rights management containers*). Tai technologija, naudojama kai kurių interneto platformų, įgyvendinančių minėtąjį išimtinumo kultūra siejamą verslo modelį¹¹³, kuomet interneto platformoje talpinamas turinys, kurio prieiga apmokestinama, o turinys apsaugotas šifruotu raktu. Vartotojas gali pasiekti šifruotą turinį tik pagal šifru nustatytas taisykles, pavyzdžiui, susimokėti už turinio prieigą. Tačiau ši technologija slepia turinį ir automatiškai mažina vartotojų auditoriją, todėl interneto platformos dažniausiai nėra suinteresuotos šios technologijos taikymu¹¹⁴. Nagrinėtasis informacinės visuomenės paslaugų teikėjų atsakomybę nustatantis Europos Sąjungos ir nacionalinis teisinis reglamentavimas nenustatydamas bendros pareigos rūpintis talpinamo turinio atitiktimi autorių teisėms suteikia interneto platformoms galimybę abejingai vertinti autorių teisių apsaugos užtikrinimo poveikį.

---

¹¹⁰ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos pranešimas dėl Europos Sąjungos autorių teisių taisyklių modernizavimo poveikio vertinimo ir lydimasis dokumentas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje. 1 dalis (Commission Staff Working Document Impact Assessment on the modernisation of EU copyright rules Accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market, 14 September, 2016, Part I). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.] Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/impact-assessment-modernisation-eu-copyright-rules>>.

¹¹¹ 2017 m. rugsėjo 28 d. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos Ir Socialinių Reikalų Komitetui Ir Regionų Komitetui “Kova su neteisėtu turiniu internete. Siekis didinti interneto platformų atsakomybę” (Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee Of The Regions Tackling Illegal Content Online Towards an enhanced responsibility of online platforms, 28 September, 2016). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0555>>.

¹¹² NETANEL, Neil Weinstock. *Copyright's Paradox*. Oxford University Press, 2008., p. 81.

¹¹³ Žiūrėti: magistro darbo 1.6 skyrių.

¹¹⁴ BARTLETT, Robert. *Developments in the law – The law of cyberspace*. Berkeley law, 112 Harv. L. Rev. 1574, 1999. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://scholarship.law.berkeley.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3391&context=facpubs>>.

Taigi, autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje probleminiai aspektai kildinami iš informacinės visuomenės paslaugų teikėjų atsakomybę nustatančio Europos Sąjungos ir nacionalinio teisinio reglamentavimo, kuris iš esmės nenustato efektyvaus teisinės atsakomybės už autorių teisių pažeidimus taikymo tiesioginiam pažeidėjui būdo bei sudaro reguliacinę aplinką, kurioje autorių teisių apsaugos ir įgyvendinimo efektyvumas priklauso nuo interneto platformų diskrecijos.

2. SKAITMENINĖ VIDAUS RINKA AUTORIŲ TEISIŲ ĮGYVENDINIMO BEI APSAUGOS KONTEKSTE: STRATEGIJA, METODAI, POVEIKIS

2.1. Skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo strategija

Autorių teisių apsaugos probleminiai aspektai¹¹⁵ sudarė neigiamą poveikį autorių teisių įgyvendinimui Europos Sąjungos skaitmeninėje rinkoje. Interneto platformoms netaikoma atsakomybė ir nenustatyta pareiga tikrinti talpinamo turinio atitiktį autorių teisėms apribojo autorių teisių turėtojų galimybes disponuoti autorių teisėmis ir gauti atlygį. Interneto platformoms suteikta diskrecija nustatyti autorių teisių apsaugos metodus sudarė autorių teisių turėtojams nepatogią derybinę padėtį, verčiančią prašyti interneto platformų nustatyti apsaugos ir prevencijos priemones pavieniais bei savanoriškais susitarimais¹¹⁶. Neribojamas autorių teisėmis saugomo turinio platinimas interneto platformose sukūrė platinamo turinio „vertės spragos“ efektą, kuomet dėl neribotos pasiūlos turinys netenka vertės skaitmeninėje rinkoje¹¹⁷. Nemokamas autorių teisėmis saugomo turinio vartojimas eliminuoja kūrėjų galimybę atlygiu padengti kūrybinio proceso išlaidas¹¹⁸. Tai lėmė drastišką poveikį skaitmeninei kultūros rinkai. 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisija pristatė Poveikio įvertinimą dėl Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimo

¹¹⁵ Žiūrėti magistro darbo 1.7.2. poskyrį.

¹¹⁶ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos pranešimas dėl Europos Sąjungos autorių teisių taisyklių modernizavimo poveikio vertinimo ir lydimasis dokumentas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (Commission Staff Working Document Impact Assessment on the modernisation of EU copyright rules Accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/impact-assessment-modernisation-eu-copyright-rules>>.

¹¹⁷ 2019 m. Europos Parlamento Tyrimų Centro sutrumpinta apžvalga dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (European Parliamentary Research Service. Copyright in the digital single market. Briefing). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:

<[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BRI\(2016\)593564_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BRI(2016)593564_EN.pdf)>.

¹¹⁸ NETANEL, Neil Weinstock. *Copyright's Paradox*. Oxford University Press, 2008., p. 85.

modernizavimo, kuriame konstatavo, jog autorių teisių turėtojai nebegali kontroliuoti autorių teisėmis saugomo turinio platinimo skaitmeninėje rinkoje ir nepajėgia sudaryti licencijavimo sutarčių su platintojais bei įgyti atlygį šių sutarčių pagrindu¹¹⁹. Europos Komisija konstatavo, kad susidariusi probleminė situacija ypač aktuali audiovizualinio turinio rinkoje. Autorių teisių turėtojams teisiniu reguliavimu būtina užtikrinti tinkamą atlygį už kūrinių naudojimą¹²⁰.

Susidariusi probleminė autorių teisių įgyvendinimo situacija skaitmeninėje rinkoje paskatino Europos Sąjungos teisėkūros procesus. 2015 m. liepos 9 d. Europos Parlamentas priėmė Rezoliuciją dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB „Dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje harmonizavimo aspektų“ implementavimo (toliau – rezoliucija), kurios 25 konstatuojamoje dalyje nurodė, jog pastebi autorių ir atlikėjų poreikį gauti kūrybinio darbo apsaugą bei tinkamą ir visų kategorijų autorių teisių turėtojų poreikį gauti tinkamą ir proporcingą atlygį¹²¹. 2016 m. sausio 19 d. Europos Parlamento rezoliucijos „Dėl Skaitmeninės vidaus rinkos akto“ 1 straipsnio 3 punkte nurodoma, jog reikia įvertinti, ar dabartinis teisinis reglamentavimas atitinka skaitmeninio amžiaus standartus bei siekti teisinio reglamentavimo, kuriančio erdvės inovacijoms skaitmeninėje erdvėje¹²². Ši Europos Parlamento pozicija vertintina kaip nurodymas Europos Komisijai

---

¹¹⁹ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos pranešimas dėl Europos Sąjungos autorių teisių taisyklių modernizavimo poveikio vertinimo ir lydimasis dokumentas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (Commission Staff Working Document Impact Assessment on the modernisation of EU copyright rules Accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.] Prieiga per internetą:

<<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/impact-assessment-modernisation-eu-copyright-rules>>.

¹²⁰ 2011 m. liepos 13 d. Europos Komisijos Žalioji knyga dėl audiovizualinių kūrinių platinimo internetu Europos Sąjungoje: galimybės ir problemos kuriant bendrąją skaitmeninę rinką European Commission Green Paper on the online distribution of audiovisual works in the European Union: opportunities and challenges towards a digital single market, July 13, 2011). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7ec0fa4a-3983-4b25-881e-4add98b3057c/language-en>>.

¹²¹ 2015 m. liepos 9 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo įgyvendinimo (European Parliament resolution of 9 July 2015 on the implementation of Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, 9 July, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.].

Prieiga per internetą:<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0273+0+DOC+XML+V0/LT>>.

¹²² 2016 m. sausio 19 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl kuriamo Bendrosios skaitmeninės rinkos akto (European Parliament resolution of 19 January 2016 on Towards a Digital Single Market Act). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:

spřesti autorių teisių įgyvendinimo skaitmeninėje erdvėje problematiką efektyvesniu teisiniu reglamentavimu.

2015 m. Europos Parlamento Tyrimų Centras parengė studiją „Europos Sąjungos Autorių teisių reglamentavimo apžvalga“ (toliau – apžvalga). Apžvalgoje buvo konstatuota, kad Europos Sąjungoje įgyvendinant autorių teises skaitmeninėje rinkoje egzistuoja šios teisinio reguliavimo spragos: aiškaus teisinio reglamentavimo trūkumas, nustatančio autorių ir atlikėjų atlyginio ir kompensavimo mechanizmus; teisinio reglamentavimo neaiškumas reguliuojant interneto platformų teisinę atsakomybę; taikytinos teisės taisyklių neaiškumas su licencijomis susijusių pažeidimų skaitmeninėje erdvėje atvejais. Dabartinė teisinio reguliavimo situacija nesukuria naudos autoriams ir atlikėjams. To priežastis – būdai, pasitelkiant skaitmenines technologijas apeiti autorių teisių apsaugą, išvengiant teisinės atsakomybės. Skaitmeninei rinkai keičiant tradicinę rinką, ši tendencija ateityje tik didės bei taps aktualesnė¹²³. Europos Komisijos iniciatyva atlikti tyrimai bei Europos Parlamento apžvalga leidžia konstatuoti pagrindinius aspektus, ribojančius efektyvių autorių teisių įgyvendinimą Europos Sąjungos skaitmeninėje rinkoje. Pirmasis aspektas – vieningo autorių teisių apsaugos reguliavimo nebuvimas Europos Sąjungoje. Antrasis aspektas – teisinio reguliavimo, užtikrinančio autoriams teisėtą atlygį už kūrinių naudojimą skaitmeninėje erdvėje, nebuvimas. Trečiasis aspektas – interneto platformų teisinės atsakomybės problematika¹²⁴. Europos Komisija konstatavo, jog skaitmeninės technologijos sukurtų iššūkių skaitmeninėje rinkoje koordinavimas Europos Sąjungos mastu spřestinas sukuriant skaitmeninę vidaus rinką¹²⁵.

Skaitmeninės vidaus rinkos koncepcija siejama su tikslu modernizuoti Europos Sąjungos autorių teisių reglamentavimą, kuris sukurtų sąlygas, skatinančias skaitmeninės

---

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0009+0+DOC+XML+V0//LT>>.

¹²³ 2015 m. Europos Parlamento Tyrimų Centro apžvalga dėl Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimo: „Informacinės visuomenės“ direktyvos ir susijusių instrument implementavimo, taikymo, poveikio (European Parliamentary Research Service Review of the EU copyright framework: The implementation, application and effects of the "InfoSoc" Directive (2001/29/EC) and of its related instruments, October, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą:

<[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU\(2015\)558762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU(2015)558762_EN.pdf)>.

¹²⁴ Žiūrėti: magistro darbo 1.2. skyrių.

¹²⁵ 2015 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos Komunikatas COM/2015/0192 Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir Socialinių Reikalų Komitetui ir Regionų Komitetui dėl Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos (Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee Of The Regions. A Digital Single Market Strategy for Europe, COM/2015/0192, 6 May, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 6 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>>.

informacinės visuomenės ir ekonomikos plėtrą ir sudarytų vieningą teisinį režimą, atsižvelgiant „sienų neturinti“ skaitmeninių technologijų pobūdį¹²⁶. Europos Parlamentas akcentuoja, jog autorių teisėmis skatinamas naujų gaminių ir paslaugų vystymas bei pardavimai, o klestinčiam ir novatoriškam kūrybos sektoriui būtinas autorių teisių apsaugos užtikrinimas¹²⁷. Taigi, skaitmeninė vidaus rinka apibrėžiama kaip Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimo terpė, pritaikanti autorių teisių įgyvendinimą bei apsaugą skaitmeninių technologijų keliamiems iššūkiams ir tokiu būdu kurianti ekonominę progresą.

Skaitmeninė vidaus rinka įgyvendinimo strategija siejama su Europos Sąjungos autorių teisių reglamentavimo reformavimu. Remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos 114 straipsnio reguliavimu, Europos Parlamentas ir Taryba, sprendami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, pasikonsultavę su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, nustato priemones valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatomis, skirtoms vidaus rinkos sukūrimui ir veikimui, suderinti¹²⁸. Kitaip tariant, minėtojo straipsnio pagrindu Europos Sąjungos teisėkūros institucijoms suteikta kompetencija imtis Europos Sąjungos autorių teisių reglamentavimo harmonizavimo formuojant vidaus rinką¹²⁹. Harmonizavimas yra teisėkūros procesas, kuriuo suderinami nacionaliniai teisiniai reguliavimai tam tikros sferos, šiuo atveju, autorių teisių reguliavimo, atžvilgiu, pritaikant teisinio reguliavimo modelius¹³⁰. Europos Parlamentas

---

¹²⁶ GAUBIAC, Y., GOTZEN, F. *Adapting copyright for a connected digital single market*. Fondation pour le droit continental civil law initiative. March, 2015. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.fondation-droitcontinental.org/en/wp-content/uploads/2015/06/ENG-M%C3%A9thode-dadaptation.pdf>>.

¹²⁷ 2015 m. birželio 24 d. Europos Parlamento pranešimas dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo įgyvendinimo (2014/2256(INI)) (European Parliament Committee of legal affairs. Draft Report on the implementation of Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society (2014/2256(INI)), 24 June, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2015-0209_LT.html>.

¹²⁸ Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos - Europos Sąjungos sutarties suvestinė redakcija - Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija - Protokoliai - Priedai - Tarpvyriausybinių konferencijų, patvirtinusios Lisabonos sutartį, pasirašytą 2007 m. gruodžio 13 d., prie Baigiamojo akto pridėtos deklaracijos - Atitikties lentelės.

¹²⁹ 2015 m. Europos Parlamento Tyrimų Centro apžvalga dėl Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimo: „Informacinės visuomenės“ direktyvos ir susijusių instrument implementavimo, taikymo, poveikio (European Parliamentary Research Service Review of the EU copyright framework: The implementation, application and effects of the "InfoSoc" Directive (2001/29/EC) and of its related instruments, October, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą: <[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU\(2015\)558762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU(2015)558762_EN.pdf)>.

¹³⁰ BAFFI, E., SANTELLA, P. *The economics of legal harmonization*. Encyclopedia Of Law And Economics, Second Edition, Vol. 7, 2011. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1690967>.

nustatė, jog įgyvendinant skaitmeninę vidaus rinką galimi keturi autorių teisių reguliavimo harmonizavimo metodai:

1) Kodifikavimas, pakeičiant autorių teises reglamentuojančius teisės aktus vienu teisės aktu, prieš tai harmonizuojant direktyvų reglamentavimą ir ištaisant direktyvų reglamentavimo klaidas;

2) Naujos redakcijos sukūrimas, kuria būtų pakoreguotos autorių teises reguliuojančių teisės aktų normos, integruojant jas į vieną bendrą teisės aktą;

3) Nustatytų teisinio reguliavimo probleminių aspektų harmonizavimas, diegiant naują teisės aktą;

4) Europos Sąjungos autorių teisės sukūrimas. Šiuo metodu būtų sukurta Europos Sąjungos autorių teisė, analogiška Europos Sąjungos prekių ženklui ar Europos patentui. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos 118 straipsnis Europos Sąjungos teisėkūros institucijoms suteikia kompetenciją įdiegti instrumentus, suteikiančius vienodą intelektinės nuosavybės teisių, taigi, ir autorių teisių, apsaugą visoje Sąjungoje. Tačiau kyla problema, nes kitaip, nei su prekių ženklais ar patentais, autorių teisių registracija nėra privaloma, todėl, įdiegus šį metodą, kiltų problema nustatant Europos Sąjungos autorių teisės apsaugos atsiradimo momentą¹³¹.

Nustatėme, kad skaitmeninė vidaus rinką įgyvendinama reformuojant Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimą, Europos Sąjungos teisėkūros institucijoms harmonizuojant galiojančius teisės aktus pagal suteiktas kompetencijas. Būtinasis šio proceso produktas – autorių teisių įgyvendinimą modernizuojantis teisės aktas¹³². Iš nurodytų harmonizavimo metodų pasirinktas nustatytų teisinio reguliavimo probleminių aspektų harmonizavimo, diegiant naują teisės aktą, metodas, Europos Komisijai 2016 m. rugsėjo 14 d. pateikus Pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos „Dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje“ (toliau – Direktyvos projektas). Direktyvos projekto tikslas – adresuoti Europos Parlamento ir Europos Komisijos nustatytus autorių teisių įgyvendinimo probleminius aspektus ir formuoti skaitmeninę

---

¹³¹ 2015 m. Europos Parlamento Tyrimų Centro apžvalga dėl Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimo: „Informacinės visuomenės“ direktyvos ir susijusių instrument implementavimo, taikymo, poveikio (European Parliamentary Research Service Review of the EU copyright framework: The implementation, application and effects of the "InfoSoc" Directive (2001/29/EC) and of its related instruments, October, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą:

< [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU\(2015\)558762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU(2015)558762_EN.pdf) >.

¹³² JUTTE, Bernd Justin. *Reconstructing European Copyright Law for the Digital Single market. Between Old Paradigms and Digital Challenges*. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, Germany, 2017., p. 555.

vidaus rinką¹³³. Taigi, skaitmeninės vidaus rinkos koncepcija – ekonominę kūrybos sektoriaus progresą ir autorių teisių įgyvendinimo efektyvumą skaitmeninėje erdvėje skatinanti Europos Sąjungos teisinio reguliavimo terpė – įgyvendinama teisėkūros procese harmonizuojant Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimą ir priimant naują direktyvą, adresuojančią nustatytus autorių teisių įgyvendinimo skaitmeninėje erdvėje probleminius aspektus.

2.2. Skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisinio reglamentavimo ypatumai

Nustatėme, kad interneto platformų teisinės atsakomybės už jose talpinamo turinio atitikimą autorių teisėms nebuvimas bei suteikta diskrecija imtis autorių teisių pažeidimų prevencijos lėmė autorių teisių apsaugos ir įgyvendinimo neefektyvumą skaitmeninėje erdvėje¹³⁴. Interneto platformų reguliacinė aplinka formuoja probleminį santykį tarp autorių ir interneto platformų, nes nėra interneto platformoms nėra reikalavimo teikti informaciją apie taikomas autorių teisių pažeidimų prevencijos priemones¹³⁵. Direktyvos projekte minėtosios problemos adresuotos interneto platformų reguliacinę aplinką reformuojančio 13 straipsnyje išdėstyto teisinio reglamentavimo siūlymu. Direktyvos projekto 13 straipsnio 1 dalis nurodė, kad informacinės visuomenės paslaugų teikėjai, saugantys didelius jų naudotojų įkeltų kūrinių kiekius ir teikia galimybę su jais susipažinti, bendradarbiaudami su teisių turėtojais imasi priemonių, tokių kaip turinio atpažinimo technologijos, užtikrinti su teisių turėtojais sudarytų susitarimų dėl kūrinių naudojimo arba neleidimo naudojantis jų paslaugų teikimo priemone pasiekti turinio, veikimą. Minėtosios priemonės turi būti proporcingos ir tinkamos, o paslaugų teikėjai turi teikti teisių turėtojams informaciją apie priemonių veikimą ir diegimą bei kūrinių atpažinimą ir naudojimą. Direktyvos projekto 13 straipsnio 2 bei 3 dalys nustatė pareigą valstybėms narėms užtikrinti, kad paslaugų teikėjai sukurtų skundų teikimo ir teisių

---

¹³³ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 016/0280(COD) dėl autorių teisių skaitmeninėje bendrojoje rinkoje.

¹³⁴ Žiūrėti: magistro darbo 1.7.2. poskyrį.

¹³⁵ 2016 m. gegužės 25 d. Europos Komisijos pranešimas dėl viešos apklausos dėl reguliacinės aplinkos interneto platformoms, interneto tarpininkams ir bendradarbiavimo ekonomikai (European Commission synopsis report on the public consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries and the collaborative economy, 25 may, 2016). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/full-report-results-public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries>>.

gynimo mechanizmus ir būtų organizuojami dialogai tarp paslaugų teikėjų ir teisių turėtojų, siekiant nustatyti geriausią turinio atpažinimo technologijų praktiką¹³⁶.

Direktyvos projekto 13 straipsnio reglamentavimas suponavo interneto platformų reguliacinės aplinkos pokyčius. Pirmasis pokytis – autorių teisių apsaugos interneto platformose privalomasis pobūdis¹³⁷. Direktyvos projekto 13 straipsnio 1 dalis interneto platformoms nustatė dvi naujas prievoles – diegti veiksmingas turinio atpažinimo sistemas bei teikti autorių teisių turėtojams informaciją apie minėtų sistemų diegimą, taikymą ir kūrinų atpažinimą bei naudojimą. Privalomasis šiomis prievolėmis interneto platformoms nustatomų veiksmų pobūdis panaikintų interneto platformų diskreciją įgyvendinant autorių teisių pažeidimų prevenciją interneto platformose. Antrasis pokytis – bendrosios stebėjimo prievolės interneto platformoms nustatymas. Direktyvos projekto 13 straipsnio 1 dalies reglamentavimas pakeistų Elektroninės komercijos direktyvos 15 straipsnio pagrindu nustatytą taisyklę, suteikiančią interneto platformoms diskreciją atlikti talpinamo bei viešinamo turinio atitikimo autorių teisėms inspekciją¹³⁸. Taigi, Direktyvos projekto 13 straipsnyje pateiktos nuostatos, kurių įteisinimas suformuotų interneto platformų reguliacinę aplinką, paremtą ne diskrecijos teise, o įstatyminėmis prievolėmis diegti turinio atpažinimo sistemas bei teikti informaciją apie autorių teisių apsaugos priemonių naudojimą bei fiksuojamus pažeidimus.

Direktyvos projekto 13 straipsnis vertintas kritiškai: kvestionuota, ar turinio atpažinimo sistemų įdiegimas neapribos teisės į informaciją¹³⁹. 2018 m. rugsėjo 12 d. Europos Parlamentas pateikė Direktyvos projekto 13 straipsnio reglamentavimo pakeitimus (toliau – Pakeitimai). Kaip ir Direktyvos projekto 13 straipsnio 2 ir 3 dalys,

---

¹³⁶ 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 016/0280(COD) dėl autorių teisių skaitmeninėje bendrojoje rinkoje.

¹³⁷ SCHLOETTER, Lucas. *Transfer of value provisions on the Draft copyright directive (recitals 38, 39, article 13)*. March, 2017. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.authorsocieties.eu/uploads/Lucas-Schloetter%20Analysis%20Copyright%20Directive%20-%20EN.pdf>>.

¹³⁸ 2016 m. gegužės 25 d. Europos Komisijos pranešimas dėl viešos apklausos dėl reguliacinės aplinkos interneto platformoms, interneto tarpininkams ir bendradarbiavimo ekonomikai (European Commission synopsis report on the public consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries and the collaborative economy, 25 May, 2016). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/full-report-results-public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries>>.

¹³⁹ 2017 m. vasario 24 d. Atviras laiškas Europos Parlamento ir Tarybos nariams dėl Europos Sąjungos autorių teisių reformos siūlymų netinkamų skaitmeniniam amžiui (EU Copyright Reform Proposals Unfit for the Digital Age (Open Letter to Members of the European Parliament and the Council of the European Union), 24 february, 2017). [interaktyvus; žiūrėta 2019 kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.create.ac.uk/wpcontent/uploads/2017/02/OpenLetter_EU_Copyright_Reform_24_02_2017.pdf>.

Pakeitimų 13 straipsnio 2b ir 3 dalys nustatė pareigas valstybėms narėms užtikrinti, kad paslaugų teikėjai sukurtų skundų teikimo ir teisių gynimo mechanizmus ir organizuoti dialogus tarp paslaugų teikėjų ir teisių turėtojų¹⁴⁰. Pažymėtina, jog Pakeitimų 13 straipsnyje, kitaip, nei Direktyvos projekto 13 straipsnyje, nebebuvo nurodomos turinio atpažinimo sistemos, kaip privalomai taikytinos priemonės interneto platformuose, todėl Pakeitimų 13 straipsnio 3 dalis, kitaip nei Direktyvos projekto 13 straipsnio 3 dalis, nebuvo nurodė, kad dialogas tarp teisių turėtojų ir platformų organizuotinas būtent dėl turinio atpažinimo sistemų taikymo praktikos suderinimo, be to, Pakeitimų 13 straipsnio 3 dalis nustatė, jog taikant autorių teisių apsaugos priemones interneto platformose turi būti vengiama automatinio turinio monitoringo¹⁴¹. Taigi, Pakeitimų 13 straipsniu atsisakyta nustatyti prievolę interneto platformoms diegti turinio atpažinimo sistemas, vengiant sudaryti teisėto turinio blokavimą, tačiau interneto platformoms nustatytos naujos prievolės. Pakeitimų 13 straipsnio 1 dalis nurodė, kad interneto platformos, kurios teikia turinio dalijimosi paslaugas, atlieka viešo paskelbimo veiksmą, todėl turi su teisių turėtojais sudaryti sąžiningus ir tinkamus susitarimus teikti licencijas. Pakeitimų 13 straipsnio 2 dalis nurodė, jog tuo atveju, kai teisių turėtojai nenori sudaryti susitarimų teikti licencijas, valstybėms narėms nustatoma pareiga užtikrinti geranorišką bendradarbiavimą tarp teisių turėtojų ir interneto platformų, siekiant užtikrinti, kad interneto platformose nebūtų talpinamas turinys be teisių turėtojų leidimo¹⁴². Lyginant su Direktyvos projekto 13 straipsniu, Pakeitimų 13 straipsnio reglamentavimas panašus tuo, kad, kaip ir Direktyvos projekto 13 straipsnio 1 dalis, Pakeitimų 13 straipsnio 3 dalis nustato interneto platformų pareigą bendradarbiauti su teisių turėtojais ir formuoja privalomąjį autorių teisių apsaugos pobūdį, pasireiškiantį interneto platformų prievole

---

¹⁴⁰ 2018 m. rugsėjo 12 d. priimti Europos Parlamento pakeitimai dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje ([COM\(2016\)0593](#) – C8-0383/2016 – [2016/0280\(COD\)](#)) (European Parliament Copyright in the Digital Single Market ***I Amendments adopted by the European Parliament on 12 September 2018 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)), 12 September, 2018). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5.]. Prieiga per internetą: <<https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+XML+V0//LT>>.

¹⁴¹ 2018 m. rugsėjo 12 d. priimti Europos Parlamento pakeitimai dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje ([COM\(2016\)0593](#) – C8-0383/2016 – [2016/0280\(COD\)](#)) (European Parliament Copyright in the Digital Single Market ***I Amendments adopted by the European Parliament on 12 September 2018 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)), 12 September, 2018). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5.]. Prieiga per internetą: <<https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+XML+V0//LT>>.

¹⁴² *Ibid.*

dalyvauti dialoge su autorių teisių turėtojais. Lyginant su Direktyvos projekto 13 straipsniu, Pakeitimų 13 straipsnis nustato similiarų prievolių krūvį interneto platformoms. Atsisakyta prievolės diegti turinio atpažinimo sistemas ir vietoje jos nustatyta prievolė sudaryti licencijavimo susitarimus su teisių turėtojais, o nesudarius šių susitarimų bendradarbiavimo pagalba siekti užtikrinti teisių turėtojų turinio apsaugą. Kitaip, nei Direktyvos projekto 13 straipsnio reglamentavimo pagrindu, kuriuo autorių teisių apsaugos įgyvendinimas priklauso tik nuo interneto platformų kaštų diegiant ir administruojant turinio atpažinimo sistemas, Pakeitimų 13 straipsnio nuostatomis formuojamos autorių teisių apsaugos įgyvendinimas priklausytų ne tik nuo interneto platformų, o nuo teisių turėtojų aktyvumo sudarant licencijavimo susitarimus ir tokiu būdu suteikiant informacijos interneto platformoms, kuris turinys laikytinas saugotinu. Taigi, lyginant su Direktyvos 13 straipsnio reglamentavimu, Pakeitimų 13 straipsnio reglamentavimas išlaiko formuojamos autorių teisių apsaugos privalomąjį pobūdį interneto platformų reguliacinėje aplinkoje, tačiau autorių teisių apsaugos įgyvendinimo priklausomumą susieja ne tik su interneto platformų, bet ir autorių teisių turėtojų veiksmis.

2019 m. vasario 13 d. užbaigta Trilogo procedūra tarp Europos Parlamento, Europos Komisijos ir Europos Tarybos, dėl Direktyvos projekto suvestinės redakcijos (toliau – Suvestinė redakcija). Lyginamuoju aspektu, Suvestinės redakcijos 13 straipsnis savo turiniu “giminingesnis” Pakeitimų 13 straipsnio, o ne Direktyvos Projekto 13 straipsnio turiniui. Kaip ir Pakeitimų 13 straipsnio 1, 2 dalyse, Suvestinės redakcijos 13 straipsnis nustatė, kad interneto platformos, teikiančios turinio dalijimosi paslaugas, atlieka viešo paskelbimo veiksmą ir turi gauti teisių turėtojų autorizaciją dėl saugomo turinio viešinimo. Kaip ir Pakeitimų 13 straipsnio 3 dalyje, Suvestinės redakcijos 13 straipsnio 7, 8 dalyse nustatyta prievolė interneto platformoms sukurti skundų teikimo ir teisių gynimo mechanizmus ir prievolė valstybėms narėms organizuoti dialogus tarp paslaugų teikėjų ir teisių turėtojų. Suvestinės redakcijos 13 straipsnio 7 dalis papildyta nuostata, neleidžiančia sukurti bendrą turinio monitoringą¹⁴³. Taigi, suvestinės redakcijos 13 straipsnyje inkorporuotas visas Pakeitimų 13 straipsnis, tačiau Suvestinės redakcijos 13

---

¹⁴³ 2019 m. vasario 13 d. Europos Komisijos, Parlamento ir Tarybos Trilogo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje teksto redakcija (Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market COM (2016) 593final -2016/0280 (COD), 13 February, 2019). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://juliareda.eu/wp-content/uploads/2019/02/Copyright_Final_compromise.pdf>.

straipsnis papildytas ir naujais reikalavimais interneto platformoms. Suvestinės redakcijos 13 straipsnio 3 dalis nustatė, kad atlikus turinio išviešinimo veiksmus, išviešinto turinio atžvilgiu interneto platformai nebebus taikoma atsakomybės išimtis Elektroninės komercijos direktyvos 14 straipsnio 1 dalies pagrindu. Suvestinės redakcijos 13 straipsnio 4 dalis nurodė, kad atvejais, kuomet turinys išviešinamas be teisių turėtojo autorizacijos, interneto platformoms taikoma atsakomybė už išviešinimo veiksmus, nebent interneto platformos dės maksimalias pastangas įgyti autorizaciją, veiks pagal aukščiausius profesinio elgesio standartus siekiant pašalinti be autorizacijos išviešintą turinį ir veiks operatyviai nustatant šiuos pažeidimus bei kuriant prevenciją. Suvestinės redakcijos 13 straipsnio 5 dalis nustatė pareigą valstybėms narėms užtikrinti, kad vartotojams interneto platformose bus užtikrintas egzistuojančių išimčių įgyvendinimas, talpinant parodijas, karikatūros žanro turinį¹⁴⁴. 2019 m. kovo 26 d. Suvestinė redakcija priimta kaip Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016)0593–C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) (toliau – Europos Parlamento rezoliucija)¹⁴⁵. Šitaip užbaigtas 2015 m. pradėtas legislatyvinis autorių teisių reformos procesas siekiant įgyvendinti skaitmeninę vidaus rinką¹⁴⁶. Suvestinės redakcijos 13 straipsnis Europos Parlamento rezoliucijoje pervadintas 17 straipsniu: buvusios Suvestinės redakcijos 13 straipsnio 5 ir 7 dalys pervadintos atitinkamai Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 7 ir 8 dalimis.

Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsniu siekiama reformuoti interneto platformų reguliacinę aplinką atsižvelgiant ne tik į autorių teisių apsaugos efektyvumą, bet ir subalansuotumą neapribojant autorių teisių, saugant nustatytas autorių teisių išimtis. Tai

---

¹⁴⁴ 2019 m. vasario 13 d. Europos Komisijos, Parlamento ir Tarybos Trilogo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje teksto redakcija (Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market COM (2016) 593final -2016/0280 (COD), 13 February, 2019). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://juliareda.eu/wp-content/uploads/2019/02/Copyright_Final_compromise.pdf>.

¹⁴⁵ 2019 m. kovo 26 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016)0593–C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) (European Parliament legislative resolution of 26 March 2019 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)), March, 2019). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0231+0+DOC+XML+V0/EN>>.

¹⁴⁶ European Parliament News. *European Parliament approves new copyright rules for the internet*. Press release. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/copyright/20190321IPR32110/european-parliament-approves-new-copyright-rules-for-the-internet>>.

rodo Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 8 dalis, kurioje nustatoma prievolė nesudaryti bendro turinio monitoringo ir suteikti autorių teisių turėtojams informaciją apie autorių teisių apsaugos taikymo metodus, ir 7 dalis, užtikrinanti autorių teisių išimčių parodijos, karikatūros žanro kūrinių atžvilgiu, apsaugą¹⁴⁷. Pažymėtina, jog Pakeitimų 13 straipsnio 3 dalis taip pat nurodo išvengti bendro turinio monitoringo, tačiau tiesiogiai nereglamentuoja autorių teisių išimties apsaugos karikatūros, parodijos žanrų kūrinių atžvilgiu. Taigi, lyginant su Pakeitimų 13 straipsniu bei Direktyvos projekto 13 straipsniu, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimas tinkamiau adresuoja skirtingų interesų interneto platformose užtikrinimą. Lyginant su Pakeitimų 13 straipsniu bei Direktyvos projekto 13 straipsniu nustatomomis prievolėmis interneto platformoms atitinkamai gauti autorių teisių turėtojų licencijas dėl talpinamo turinio ir taikyti turinio atpažinimo sistemas, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 3, 4 dalių reglamentavimas suformuos žymiai griežtesnę teisinio reguliavimo aplinką interneto platformoms. Interneto platformos taps atsakingos už platformose išviešinto turinio atitiktį teisių turėtojų susitarimams su platformomis viso išviešinto turinio apimtimi. Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 4 dalyje, vertinamojo pobūdžio nuostatomis, apibrėžiančiomis interneto platformų elgesio standartus siekiant išvengti autorių teisių pažeidimų, grindžiami atsakomybės netaikymo pagrindai už turinio išviešinimą formuos poveikį, skatinantį interneto platformas atitikti nurodytus elgesio standartus, kurių laikantis susidarytų pagrindas netaikyti atsakomybės už platformoje išviešintą turinį. Taigi, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 3 ir 4 dalių reglamentavimas formuos prevencinio poveikio autorių teisių apsaugą interneto platformų reguliacinėje aplinkoje. Kitaip, nei Direktyvos projekto 13 straipsnio ir Pakeitimų 13 straipsnio reglamentavimai, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 3 ir 4 dalys kartu su prievole gauti teisių turėtojų autorizavimą licencijomis skatins interneto platformas, autorizavimo negavimo atveju, išsaugoti atsakomybės taikymo išimtį dėl talpinamo turinio. Taigi, kuomet Direktyvos projekto 13 straipsnio ir Pakeitimų 13 straipsnio reglamentavimai formuotų autorių teisių įgyvendinimo privalomąjį pobūdį

---

¹⁴⁷ 2019 m. kovo 26 d. Europos Komisijos, Parlamento ir Tarybos Trilogo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje teksto redakcija (Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market COM (2016) 593final -2016/0280 (COD), 13 February, 2019). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Priega per internetą:

<http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2019/02-26/Copyright-AnnextoCOREPERletter_EN.pdf>.

prievole gauti teisių turėtojų autorizavimą, analogiška prievole Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 3, 4 dalyse reglamentavimas formuos ne tik privalomąjį, bet ir prevencinį autorių teisių apsaugos įgyvendinimo pobūdį, kuris teoriškai turės užtikrinti maksimalų autorių teisių apsaugos įgyvendinimo efektyvumą interneto platformų reguliacinėje aplinkoje.

Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimas vertintinas kaip Direktyvos projekto ir Pakeitimų 13 straipsnių reglamentavimų produktas. Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnyje reglamentuojamos pareigos interneto platformoms sukurti ginčų sprendimo mechanizmus, dalyvauti dialoguose su teisių turėtojais, gauti teisių turėtojų autorizacijas perimtos iš Direktyvos projekto 13 straipsnio bei Pakeitimų 13 straipsnio, kaip naikinančios ligi tol egzistavusią diskrecinio pobūdžio autorių teisių apsaugą interneto platformose ir formuojančios aktyvų interneto platformų dalyvavimą. Kitaip, nei Direktyvos projekto ir Pakeitimų 13 straipsniai, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnis tiesiogiai adresuoja autorių teisių išimčių įgyvendinimo užtikrinimą nustatomais bendro turinio monitoringo draudimo ir autorių teisių išimčių apsaugos reikalavimais, todėl preziumuotina, kad lyginamuoju aspektu Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimas yra labiau subalansuotas negu, Direktyvos projekto ir Pakeitimų reglamentavimas. Nepaisant to, kvestionuotinas Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio įgyvendinimas. Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 3, 4 dalimis nustatytas atsakomybės taikymo interneto platformoms priklausomumas nuo interneto platformų atliekamų veiksmų bei pastangų siekiant gauti autorizacijas vertintinas dviprasmiškai. Iš vienos pusės, tai prevencinį autorių teisių apsaugos poveikį interneto platformų reguliacinėje aplinkoje kuriantis reglamentavimas, suponuojantis didesnę minimos apsaugos efektyvumą, negu Direktyvos projekto ar Pakeitimo reglamentavimo pagrindą. Kita vertus, interneto platformoms sukuriama paskata imtis priemonių, siekiant išvengti atsakomybės taikymo, kurios potencialiai apribotų autorių teisių įgyvendinimą interneto platformose. Taigi, aktualu išanalizuoti, ar Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimo sukurtas prievolių krūvis interneto platformoms galimas įgyvendinti, užtikrinant autorių teisių išimčių įgyvendinimą.

2.3. Teisinio reglamentavimo įgyvendinimo probleminiai aspektai

Sisteminė Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio turinio analizė suponuoja, kad siekiant įgyvendinti minimas nuostatas, neišvengiamas turinio atpažinimo sistemų taikymas interneto platformose. Priimtos Suvestinės redakcijos 17 straipsnio 1, 3 ir 4 dalių reglamentavimas interneto platformoms nustato kumuliatyvų reikalavimą gauti autorių teisių turėtojų licenciją dėl siekiamo patalpinti turinio, o nesuteikus licencijos dėti maksimalias pastangas, veikiant pagal profesionalaus elgesio standartus, siekiant apriboti turinio talpinimą be autorių teisių į turinį turėtojo licencijos ir veikti operatyviai kuriant tokių pažeidimų prevenciją. Interneto platformoms, neįgyvendinant minėtųjų elgesio standartų reikalavimų, nebus taikoma atsakomybės išimtis už autorių teisių pažeidimus talpinamo turinio atžvilgiu. Taigi, tokia Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio konstrukcija skatina interneto platformas imtis maksimalaus efektyvumo priemonių užtikrinant autorių teisių pažeidimų prevenciją bei siekiant išvengti civilinės atsakomybės. Netaikant bendro turinio monitoringo, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 4 dalyje išdėstytas maksimalių pastangų reikalavimas nėra praktiškai įgyvendinamas nagrinėjant individualius galimų pažeidimų atvejus. Atsižvelgiant į talpinamo turinio apimtį, ir tai, kad platformose turinį talpina milijonai prisiregistravusių vartotojų, kurie dažniausiai pateikia netikrus anketinius duomenis, interneto platformos, netaikant bendro turinio monitoringo, bus priverstos investuoti neproporcingai didelius kaštus vykdant autorių teisių pažeidimų prevenciją ir šių teisių užtikrinimą nagrinėjant individualius atvejus, o selektyvus licencijų surinkimas, išryškinantis, kuris talpinamas ar patalpintas turinys neprieštarauja autorių teisėms, praktiškai nėra įgyvendinamas¹⁴⁸.

Turinio atpažinimo sistemų veikimo principas suponuoja, kodėl interneto platformos bus priverstos diegti šias sistemas, siekiant įgyvendinti Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reikalavimus. Turinio atpažinimo sistema veiktų kaip platformoje talpinamo turinio filtras, kurį sudaro du techniniai komponentai: duomenų bazė ir taisyklės. Duomenų bazė kaupia duomenis apie platformoje talpinamą kūrinių turinį. Interneto platformos duomenų bazėje kauptų suteiktų licencijų registrą, kuris nurodytų, kokios licencijos pagrindu turinys talpinamas platformoje. Taisyklės yra sistema veikianti algoritmo pagrindu. Algoritmas yra veiksmų bei operacijų atlikimo sistema, kuria

---

¹⁴⁸ REDA, Julia. *Green Light for Upload Filters*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą:<<https://juliareda.eu/2018/02/voss-upload-filters/>>.

nustatomos suprogramuotos problemos, šiuo atveju, turinio neatitikimas autorių teisių turėtojų licencijų susitarimams¹⁴⁹. Algoritmas tikrintų, ar talpinamas turinys atitinka kito autoriaus licencijos pagrindu saugomą turinį. Algoritmas taikomas dviem momentais: prieš patalpinant turinį platformoje ir jau patalpinus. Taigi, turinio atpažinimo sistemos padėtų įgyvendinti Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio pagrindu keliamus reikalavimus interneto platformoms gauti teisių turėtojų licencijas dėl talpinamo turinio bei atlikti autorių teisių pažeidimų prevenciją. Tai rodo nenuoseklią Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio konstrukciją, kuria interneto platformoms keliami reikalavimai, įgyvendinami nebent taikant bendrą turinio monitoringą, kas prieštarautų paties minėto straipsnio 8 dalies reikalavimui. Taigi, darytina išvada, jog Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimas pagrįstas tarpusavyje prieštaraujančiomis nuostatomis, kurių įgyvendinimui interneto platformose bus taikomos turinio atpažinimo sistemos, todėl aktualu išanalizuoti šių sistemų poveikį autorių teisių įgyvendinimui įteisinus skaitmeninės vidaus rinkos reguliacinę aplinką.

2.4. Teisinio reglamentavimo poveikis autorių teisių įgyvendinimui skaitmeninėje vidaus rinkoje

Interneto platformos, teikiančios turinio talpinimo paslaugas, panaikino tradicinėje kultūros rinkoje egzistavusią vartotojo sampratą, siejamą tik su teikiamų paslaugų naudojimu. Interneto platformose prisiregistravę vartotojai ir vartoja turinį, ir kuria bei talpina jį. Autorių teisių doktrinoje ši dichotomija apibūdinama kaip „kūrybiško vartotojo“ (angl. *Creative user*) koncepcija¹⁵⁰. Kūrybiškas vartotojas, būdamas ir vartotoju, sukurdamas turinį bei jį platindamas interneto platformoje įgyvendina savo, kaip autoriaus, teises ir konstitucinį kūrybos laisvės principą¹⁵¹.

Susiformavo kūrybos metodas „imant mėginius“ (angl. *Sampling*). Sampling'o metodo esmė yra techninių priemonių pagalba karpyti kūrinių informacijos dalis ir jas sumontuojant intelektinės kūrybos procese sukurti originaliai išreikštą kūrinį¹⁵².

---

¹⁴⁹ BAINBRIDGE, David. *Introduction to computer law*. Fifth edition. Pearson education limited, 2004., p. 36.

¹⁵⁰ MEESE, James. *Authors, Users and Pirates – Copyright Law and Subjectivity*. Cambridge, MA. The MIT Press, 2018., p. 56.

¹⁵¹ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius, Justitia, 2008., p. 52.

¹⁵² MEESE, James. *Authors, Users and Pirates – Copyright Law and Subjectivity*. Cambridge, MA. The MIT Press, 2018., p. 64.

Sampling'o metodu sukuriami karikatūros, parodijos žanro grafiniai, audiovizualiniai kūriniai, fonogramos, kompiliacijos. Šie kūriniai laikomi išvestiniais kūriniais dėl kūrybos proceso, perdirbant jau esamus kūrinius¹⁵³. Pažymėtina, jog kultūros rinkoje išvestiniai kūriniai užima svarbią poziciją – tokiems išvestiniams kūriniais, kaip muzikinės kompiliacijos, talpinti, sukurtos tokios visame pasaulyje žinomos platformos kaip *Soundcloud*, *Beatport*.

Suponuojamas Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reikalavimas taikyti turinio atpažinimo sistemas interneto platformose¹⁵⁴ kelia grėsmę autorių teisių ir konstitucinio kūrybos laisvės principo įgyvendinimui skaitmeninėje erdvėje. Turinio atpažinimo sistemos gali identifikuoti skaitmenine forma užfiksuotus kūrinio duomenis, tačiau negali identifikuoti kūrinio originalumo kriterijaus. Autorių teisės doktrinoje nurodyta, jog kūrinio originalumo sampratą sudaro subjektyvus ir objektyvus kriterijai: subjektyvus kriterijus nurodo, jog kūriniumi išreiškiama autoriaus idėja, mintys, jausmai. Objektyvus kriterijus nurodo, jog kūrinys originalus, jei tai yra savarankiškos kūrybinės veiklos rezultatas¹⁵⁵. Kūrinio originalumą subjektyviaja prasme galima identifikuoti tik intelektualinės veiklos pagrindu, kontempliuojant bei suprantant autoriaus kūrinyje pateikiamas mintis bei idėjas. Kūrinio idėja nėra technologiškai identifikuojama skaitmeninio turinio forma, todėl turinio atpažinimo sistema niekaip negalės identifikuoti idėjos. Idėja nėra grafiniai ar audiovizualiniai duomenys *per se*, idėja suprantama šių duomenų pagalba, todėl preziumuotina, jog turinio atpažinimo sistemos negalės identifikuoti išvestinių kūrinių subjektyvaus originalumo kriterijaus. Kūrinio originalumo objektyvusis kriterijus yra neatsiejamas nuo kūrinio išreiškimo objektyvia forma, per kurią kitas asmuo gali kūrinį pamatyti, išgirsti, suprasti¹⁵⁶. Objektyvus originalumo kriterijus reikalauja, jog kūrinys būtų išreikštas individualiai, nenukopijuojant nuo kitų kūrinių. Objektyvūs išvestinių kūrinių originalumas pasireiškia duomenų, tame tarpe ir kitų kūrinių fragmentų, konfigūracija, sudarančią individualų autoriaus kūrybinės veiklos rezultatą. Turinio atpažinimo sistemos negalės identifikuoti duomenų, kuriuose naudojami kitų kūrinių fragmentai, konfigūracijos individualumo išvestiniame kūrinyje. Sistemos galės identifikuoti tik licencijų pagrindu platformoje patalpinto ir saugomo turinio fragmentus, kuriuos, nepateikus licencijos, platforma automatiškai blokuos. Taigi,

---

¹⁵³ MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė. I tomas*. Vilnius, Justitia, 2008., p. 236.

¹⁵⁴ Žiūrėti: magistro darbo 2.3. skyrių.

¹⁵⁵ BIRŠTONAS, R., et al. *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius, 2010., p. 102.

¹⁵⁶ *Ibid.*, p. 103.

tokie skaitmeniniai išvestiniai kūriniai kaip karikatūros, parodijos žanro grafiniai, audiovizualiniai kūriniai, fonogramos, kompiliacijos, taps potencialaus automatiško blokavimo objektais.

Išvestinių kūrinių atžvilgiu taikoma Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies k punkte nustatyta autorių teisių išimtis, kuomet, panaudojant kitų kūrinių fragmentus, sukuriama originalus parodijos, karikatūros žanro išvestinis kūrinys, pamėgdžijantis, išjuokiantis socialinius, visuomeninius reiškinius¹⁵⁷. Šios išimties vertė grindžiama skatinama saviraiškos laisve ir kultūrinių reiškinių apraiškomis, išjuokiant, pašiepiant ar mėgdžijant visuomeninius socialinius reiškinius¹⁵⁸. Lietuvos Respublikoje minėta išimtis įgyvendinama ATGTĮ 58 straipsnio 1 dalies 12 punktu¹⁵⁹. Priėmus Suvestinės redakcijos 17 straipsnį ir interneto platformoms bus priverstos diegti turinio atpažinimo sistemas, išvestiniai kūriniai bus blokuojami, todėl Informacinės visuomenės direktyvoje bei ATGTĮ nurodyta autorių teisių išimtis parodijos, karikatūros žanro išvestinių kūrinių atžvilgiu nebus įgyvendinama. Nėgana to, kad bus apribojamas autorių teisių išvestiniais kūriniais įgyvendinimas, turinio atpažinimo sistemų diegimas apribos vartojimo galimybes interneto platformose¹⁶⁰. Apribojus išvestinių kūrinių talpinimą, sumažės interneto platformose talpinamo turinio asortimentas. Tai sukels neigiamą poveikį interneto platformomis besinaudojantiems asmenims, ieškantiems karikatūros, parodijos žanro turinio¹⁶¹. Nesant paklausaus turinio asortimentui, sumažės vartotojų auditorija, o tai sumažins reklamos paslaugų teikimo galimybes. Interneto platformos nebegaudamos norimo netiesioginio pelno iš reklamos paslaugų teikimo taps mažiau patraukliu verslo modeliu, nebus skatinama kultūros rinkos plėtra. Taigi, priimtos straipsnio reglamentavimu apribojus autorių teisių įgyvendinimą išvestiniais kūriniais skaitmeninėje vidaus rinkoje, bus sudarytas atotrūkis tarp Europos Sąjungos ir valstybių narių skaitmeninės vidaus rinkos teisinio reguliavimo ir socialinių normų, kurios

---

¹⁵⁷ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

¹⁵⁸ STONKIENĖ, Marija. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius, 2011., p. 208.

¹⁵⁹ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 28-1125.

¹⁶⁰ MEYER, Trisha. *The Politics of Online Copyright Enforcement in EU*. Palgrave Macmillan, Cham, 2017., p. 217.

¹⁶¹ RENDA, A., et. al. *Policy Options for Improving the Functioning and Efficiency of the Digital Single Market in the Field of Copyright*. Brussels, European Union, 2015. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 2 d.]. Prieiga per internetą:

< <https://www.ceps.eu/system/files/SR%20No%20121%20Internal%20Market%20for%20Copyright.pdf> >.

propaguoja vartotojų kultūrinį interaktyvumą generuojant išvestinio pobūdžio turinį skaitmeninėje erdvėje¹⁶².

Taigi, nustatėme, jog Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimu bus sukurta interneto platformų reguliacinė aplinka, apribojanti autorių teisių išvestiniais kūriniais įgyvendinimą, mažinanti interneto platformų patrauklumą vartotojams ir nepropaguojanči interneto platformų verslo modelio sektoriaus plėtros kultūros rinkoje. Pažymėtina, jog autorių teisių apsaugos skaitmeninėje vidaus rinkoje teisinis reglamentavimas galėtų būti reformuojamas nustatant interneto platformose naudojamų *Notice-and-report* procedūrų privalomąjį diegimą¹⁶³. Viena vertus, doktrinoje šios procedūros kritikuojamos dėl platformoms suteikiamos pozicijos tapti turinio arbitrais¹⁶⁴. Kita vertus, šios procedūros laikomos autorių teisių apsaugos būdu, lygiavertiškai paskirstančiu kaštus tarp vartotojų ir interneto platformų¹⁶⁵. Nustačius privalomąjį *Notice-and-report* procedūrų diegimą ir taikymą interneto platformose, būtų išlaikomas privalomasis autorių teisių apsaugos įgyvendinimo pobūdis interneto platformų reguliacinėje aplinkoje, įgyvendinant skaitmeninę vidaus rinką. Nustatėme, jog *Notice-and-report* diegimas bei naudojimas yra interneto platformų diskrecijoje¹⁶⁶. Šios problemos sprendimo būdas – panaudoti Direktyvos projekto 13 straipsnio 1 dalyje, Pakeitimų 13 straipsnio Reglamentuojant minėtųjų sistemų privalomąjį taikymą, ir juo pakeičiant Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 1, 3, 4 dalies nuostatas, būtų išvengiama bendrojo turinio monitoringo interneto platformose ir suformuojama darni interneto platformų reguliacinė aplinka, paremta privalomuoju interneto platformų dalyvavimu įgyvendinant autorių teisių apsaugą diegiant ir taikant *Notice-and-report* procedūras, o esant autorių teisių turėtojų ar vartotojų paklausimui, reaguojant į galimus pažeidimus ir teikiant informaciją apie minėtų procedūrų taikymą bei rezultatus. Tokiu teisiniu reglamentavimu skaitmeninėje vidaus rinkoje būtų nustatytas privalomasis

---

¹⁶²HUGENHOLTZ, P. Bernt. *Flexible Copyright: Can EU Author's Right Accommodate Fair Use?* [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 11 d.]; Prieiga per internetą: <<https://www.ivir.nl/publicaties/download/1821>>.

¹⁶³ Žiūrėti: magistro darbo 1.7.2. poskyrį.

¹⁶⁴ MEYER, Trisha. *The Politics of Online Copyright Enforcement in EU*. Palgrave Macmillan, Cham, 2017., p. 217.

¹⁶⁵ 2017 m. vasario 24 d. Atviras laiškas Europos Parlamento ir Tarybos nariams dėl Europos Sąjungos autorių teisių reformos siūlymų netinkamų skaitmeniniam amžiui (EU Copyright Reform Proposals Unfit for the Digital Age (Open Letter to Members of the European Parliament and the Council of the European Union), 24 february, 2017). [interaktyvus; žiūrėta 2019 kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <

https://www.create.ac.uk/wp-content/uploads/2017/02/OpenLetter_EU_Copyright_Reform_24_02_2017.pdf>.

¹⁶⁶ Žiūrėti: magistro darbo 1.7.2. poskyrį.

autorių teisių apsaugos pobūdis interneto platformų reguliacinėje aplinkoje, nustatantis pareigą interneto platformoms aktyviai dalyvauti autorių teisių apsaugos įgyvendinimo procese ir saugantis autorių teisių išimčių dėl karikatūros, parodijos kūrinų žanro veikimą ir tokiu būdu užtikrinantis autorių teisių įgyvendinimą.

3. AUTORIŲ TEISIŲ APSAUGOS IR TEISĖS SKLEISTI IR GAUTI INFORMACIJĄ SANTYKIS SKAITMENINĖJE VIDAUS RINKOJE: PROBLEMINIAI ASPEKTAI

3.1. Teisės skleisti ir gauti informaciją samprata ir įgyvendinimas skaitmeninėje erdvėje

Skaitmeninė erdvė pakeitė tradicinius turinio gamybos, platinimo ir vartojimo būdus. Tai atvėrė naujas galimybes turinio kūrybai ir suformavo skaitmeninę kultūros rinką, kurioje platinamas bei vartojamas turinys¹⁶⁷. Skaitmeninėje kultūros rinkoje vykdoma turinio sklaida bei vartojimu įgyvendinamos pamatinės žmogaus teisės ir laisvės.

Turinio sklaida įgyvendinama žmogaus teisė skleisti ir gauti informaciją. Tarptautinės teisės doktrinoje teisė skleisti ir gauti informaciją pripažįstama tarptautine žmogaus teise, sukuriančia prievolę kiekvienai valstybei užtikrinti tinkamą šios teisės įgyvendinimą¹⁶⁸. Teisė skleisti ir gauti informaciją įtvirtinta tiek universaliuose, tiek regioniniuose tarptautinės teisės aktuose. Globaliuoju lygmeniu teisę skleisti ir gauti informaciją reglamentuoja Tarptautinio pilietinio ir politinio teisių pakto 19 straipsnio 2 dalis, kurioje nurodoma, kad kiekvienas žmogus turi teisę į saviraiškos laisvę. Minėto straipsnio 2 dalyje nurodoma, jog saviraiškos laisvė apima laisvę nekliudomai ieškoti, gauti ir perteikti visokią informaciją bei idėjas, žodžiu, raštu arba per spaudą, arba meninėmis išraiškos formomis, arba kitokiais būdais savo nuožiūra.¹⁶⁹ Europos Sąjungos regioniniu lygmeniu žmogaus teisė reglamentuojama Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių

---

¹⁶⁷ ASHCROFT R., BARKER G. *Is copyright law fit for purpose in the Internet era? An economic and legal perspective*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/futurium/en/content/copyright-law-fit-purpose-internet-era>>.

¹⁶⁸ Jungtinių Tautų Ekonominių ir socialinių reikalų komiteto pranešimas dėl saviraiškos laisvės apsaugos ir skatinimo (Economic and Social Council of the United Nations. Report of the Special Rapporteur, Mr. Abid Hussain, submitted pursuant to Commission on Human Rights resolution 1997/26 on Promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.refworld.org/docid/3ae6b0ea4.html>>.

¹⁶⁹ Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 77-3288.

apsaugos konvencijoje (toliau – Konvencija), kurios 10 straipsnio 1 dalis nurodo, kad kiekvienas asmuo turi teisę į saviraiškos laisvę, kuri apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas. Konvencijos 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog naudojimasis saviraiškos laisve gali būti sąlygojamas apribojimais, kuriuos numato įstatymas ir kurie būtini demokratinės visuomenės interesams užtikrinti¹⁷⁰. Privalomasis Konvencijos, ir jos 10 straipsnio, galiojimas Europos Sąjungos lygmeniu įtvirtintas 2007 m. gruodžio 13 d Lisabonos sutarties, iš dalies keičiančio Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį, 6 straipsnyje, kuriame nurodoma, jog Europos Sąjunga prisijungia prie Konvencijos, o Konvencijos garantuojamos teisės sudaro Europos Sąjungos teisės bendruosius principus¹⁷¹. Taigi, žmogaus teisė skleisti ir gauti informaciją yra viena iš svarbiausių teisių Europos Sąjungos teisės hierarchijoje. Tai suponuoja šios teisės tinkamo įgyvendinimo svarbą.

Teisė skleisti ir gauti informaciją yra vienas iš pagrindinių demokratinės visuomenės pamatų, reiškianti teisę skleisti ir gauti turinį. Šios teisės sampratą sudaro du teisių į turinį blokai: teisė skleisti ir gauti informaciją ir teisė skleisti mintis ar idėjas. Informacijos samprata sietina su faktinėmis aplinkybėmis pagrindžiamu turiniu – faktais, naujienomis, žiniomis, moksliniais tyrimais¹⁷². Minčių, idėjų, nuomonės samprata sietina su turiniu, kuriuo išreiškiami asmens įsitikinimai, nuomonės, kito pobūdžio reakcija. Europos Žmogaus Teisių Teismas byloje *Dichand and Others v. Austria* apibrėžė atskirtį tarp turinio kaip informacijos ir turinio kaip minčių bei idėjų, nurodydamas, kad informacijoje pateikiami faktai įrodomi, kuomet vertybinio požiūrio tiesa nėra įrodoma¹⁷³. Taigi, remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija, reikalavimas, skiriantis turinio apibrėžimą kaip informacijos ir turinio kaip minties, idėjos ar nuomonės, yra galėjimas pagrįsti turinį faktiniais duomenimis.

Turinio sklaidos veiksmas reiškia turinio perdavimą visomis galimomis turinio komunikavimo priemonėmis. Turinio gavimo veiksmas reiškia informacijos gavimą

---

¹⁷⁰ Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 40-987.

¹⁷¹ 2007 m. gruodžio 13 d Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį. *Oficialusis leidinys C*, 2007, Nr. 306-1.

¹⁷² CHIRVASE, Teodor. *Copyright And The Right To Freedom Of Expression In The Knowledge Society*, [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <<http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=131315>>.

¹⁷³ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002 m. vasario 26 d. sprendimas *Dichand and Others v. Austria* byloje Nr. 29271/95, § 42.

visais galimais legaliais informacijos šaltiniais¹⁷⁴. Konvencijos 10 straipsnio formuluotė dėl informacijos sklaidos bei gavimo yra neutrali technologijų atžvilgiu¹⁷⁵. Tai reiškia, kad turinio sklaida bei gavimas įgyvendinamas tiek tradicinės medijos, tokios kaip radijas, televizija, pagalba, tiek skaitmeninėje erdvėje interneto platformose. Taigi, teisės skleisti ir gauti informaciją samprata formuotina šitaip: tai yra tiek tradicinėje, tiek skaitmeninėje erdvėje egzistuojanti asmens teisė visomis galimomis turinio sklaidos ir komunikacijos priemonėmis perduoti tiek faktinio pobūdžio turinį – informaciją, tiek vertybinio požiūrio turinį - mintis, idėjas, nuomonę, kurių vertybinė tiesa nėra įrodoma faktais bei teisė minėtų skirtingų pobūdžių turinį gauti visais galimais teisėtais šaltiniais.

Teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimas yra dualus: nepaisant to, kad teisė skleisti ir gauti informaciją įgyvendinama individualiai, tačiau tai yra ir kolektyvinė teisė. Tai kultūrinė sistema, kurią sudaro tarpusavyje komunikuojančių žmonių, išreiškiančių informaciją ar nuomones, idėjas ir mintis parodijomis, kritika, įžvalgomis, pamėgdžiojimais. Net jau išreikštą turinį interpretuojant, sudaroma nauja idėja, mintis ar nuomonė¹⁷⁶. Kitaip nei tradicinės medijos pagalba, skaitmeninė erdvėje efektyviau pasireiškia teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo individualumas ir kolektyviškumas. Individualus įgyvendinimas grindžiamas trimis skaitmeninės erdvės teikiamais turinio sklaidos privalumais: kaštų nebuvimu platinant turinį, turinio sklaida be geografinių sienų ir sumažintais kaštais apdirbti esamą turinį bei kurti išvestinį turinį¹⁷⁷. Šios savybės leidžia efektyviau individualiai įgyvendinti teisę į informaciją suteikiant turinio prieigos, perdavimo ir apdirbimo galimybes. Efektyvus kolektyvinis įgyvendinimas yra efektyvaus individualaus įgyvendinimo rezultatas. Skaitmeninės erdvės teikiamas patogumas gauti, apdirbti ir skleisti turinį skatina asmenų įsitraukimą į kūrybos procesą bei formuoja informacinę visuomenę, kurioje asmenys aktyviai keičiasi turiniu ir jį kuria. Be to, audiovizualinių, fonogramų, grafinių kūrinių redagavimo procese sukuriama išvestiniais kūrinių sukuriama naujas turinys. To rezultatas – skirtingomis

---

¹⁷⁴ MACOVEI, Monica. *Freedom of Expression. A guide to the implementation of Article 10 of the European Convention on Human Rights 2nd edition*. Council of Europe, 2004. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/168007ff48>>.

¹⁷⁵ CHIRVASE, Teodor. *Copyright And The Right To Freedom Of Expression In The Knowledge Society.*, [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <<http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=131315>>.

¹⁷⁶ BALKIN, Jack. *Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information society*. Faculty Scholarship Series.Paper 240, 2004. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <https://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/240/>.

¹⁷⁷ BALKIN, Jack. *Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information society*. Faculty Scholarship Series.Paper 240, 2004. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <https://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/240/>.

išraiškos formomis pateikto turinio įvairialypiškumas, ir įvairialypiškumo pagrindu sukuriama naujas išvestinio pobūdžio turinys, formuojamas turinio diskursas. Šis diskursas nuolatos kinta, priklausomai nuo pateikiamo turinio visuomenei aktualiais kultūriniais klausimais ir jo interpretavimo¹⁷⁸.

Taigi, Konvencijos 10 straipsnyje įtvirtinta žmogaus teisė skleisti ir gauti informaciją, reiškianti teisę visomis galimomis komunikacijomis skleisti turinį ir visais teisėtais šaltiniais gauti jį, skaitmeninėje erdvėje įgyvendinamas efektyviau, nei tradicinėje erdvėje dėl skaitmeninės erdvės teikiamų turinio perdavimo ir apdirbimo galimybių. Tai lemia ne tik efektyvų individualų šios teisės įgyvendinimą išvestinių kūrinų kūrybos procesu, bet ir efektyvų kolektyvinį įgyvendinimą formuojant turinio diskursą skaitmeninėje erdvėje.

3.2. Autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo santykis

Nors teisės doktrinoje autorių teisės ir žmogaus teisės dažnai laikomos atskiriomis teisinėmis kategorijomis, tačiau autorių teisės, kaip ir teisė skleisti ir gauti informaciją, priskiriamos žmogaus teisių kategorijai¹⁷⁹. Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, iš dalies pakeista protokolu Nr. 11, su papildomais protokolais Nr. 1, 4, 6 ir 7 protokolo Nr. 1 (toliau – Konvencijos protokolas), 1 straipsnis nurodo, kad kiekvienas asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe, kuri iš jo gali būti atimta tik kai tai būtina visuomenės interesams ir tik įstatymo nustatytais sąlygomis, vadovaujantis tarptautinės teisės principais¹⁸⁰. Europos Žmogaus Teisių Teismas, byloje *Anheuser – Busch v. Portugal* nurodė, kad Konvencijos protokolo Nr. 1 pirmasis straipsnis taikomas ir intelektinei nuosavybei¹⁸¹. Remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismu, darytina išvada, jog autorių teisės, kaip intelektinė nuosavybė, yra žmogaus teisės, ir kiekvienam autorių teisių turėtojui suteikiama teisė netrukdomai jomis naudotis,

¹⁷⁸ NETANEL, Neil Weinstock. *Copyright's Paradox*. Oxford University Press, 2008., p. 95.

¹⁷⁹ KRISJANIS, Buss. *Copyright and free speech: the human rights perspective*. Baltic Journal of Law and Politics, Volume 8, Number 2, 2015. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą:<https://www.researchgate.net/publication/297608634_Copyright_and_Free_Speech_The_Human_Rights_Perspective>.

¹⁸⁰ Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista protokolu Nr. 11, su papildomais protokolais Nr. 1, 4, 6 ir 7. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 96-3016.

¹⁸¹ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007 m. sausio 11 d. sprendimas *Anheuser – Busch v. Portugal* byloje, Nr. 73049/01, § 66-70. Pažymėtina, jog taisyklė, kad Europos Žmogaus Teisių Konvencijos protokolo Nr. 1 pirmasis straipsnis taikomas ir intelektinei nuosavybei, Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje suformuluota anksčiau. Žiūrėti: Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2002 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas *Breierova and others v. Czech Republic* byloje Nr. 57321/00; Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2005 m. gegužės 7 d. sprendimas *Melnychuk v. Ukraine* byloje Nr. 28743/03.

išskyrus taikant minėtas išimtis. Taigi, autorių teisės, kaip ir teisė skleisti ir gauti informaciją, laikytinos žmogaus teisėmis.

Tarp autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją egzistuoja dualus santykis. Viena vertus, autorių teisių įgyvendinimas negalimas be saviraiškos laisvės, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją dalies, įgyvendinimo. Autorių teisėmis saugomi kūrėjo asmeniniai neturtiniai interesai, nustatant išimtinės teisės į kūrinį, kuriame atsispindi ar yra išreikštos kūrėjo mintys, idėjos, požiūris, interesai¹⁸². Kūrėjas, išreikšdamas vertybinio pobūdžio turinį – mintis, idėjas, nuomonę, požiūrį įgyvendina saviraiškos laisvę. Saviraiškos laisve įgyvendinama turinio sklaida, taigi, saviraiškos laisvė laikytina Konvencijos 10 straipsnyje įtvirtintos teisės skleisti ir gauti informaciją, dalimi. Autorių teisės veikia kaip apsauginis saviraiškos laisvės mechanizmas, užtikrinamas teisių į kūrėjo išreikštą turinį išimtinumą autorių teisių turėtojui.

Kita vertus, doktrinoje keliama autorių teisių ir saviraiškos laisvės koegzistavimo problematika. Viena pozicija teigia, jog tarp autorių teisių ir saviraiškos laisvės nėra sankirtos, nes autorių teisės savo prigimtimi yra nuosavybės teisės į autoriaus idėjos išraiškos formą, todėl santykis tarp autorių teisių ir saviraiškos laisvės yra šių teisių koegzistavimas, nesukuriantis jokios šių teisių sankirtos. Autorių teisės, kaip privati nuosavybė, nėra laikytinos interferencija į saviraiškos laisvę, vadovaujantis principu gerbti ir saugoti privačią nuosavybę. Tai moralinė prezumpcija, nustatanti saviraiškos laisvės įgyvendinimo ribas, neapribojant teisės į nuosavybę¹⁸³. Anot šios pozicijos, saviraiškos laisvė koegzistuoja su autorių teisėmis tokia apimtimi, kiek to neriboja autorių teisėmis nustatomos išimties bei apribojimai į kūrinių turinį¹⁸⁴.

Kita doktrininė pozicija teigia, kad tarp autorių teisių ir saviraiškos laisvės egzistuoja sankirta – autorių teisėmis ribojama saviraiškos laisvė. Šios dvi teisių kategorijos formuoja vientisą bendrą teisinio reguliavimo terpę, nustatančią tiek asmens galimybę individualiai įgyvendinti saviraiškos laisvę, tiek šios laisvės įgyvendinimą kolektyviniu aspektu formuojant informacinę visuomenę¹⁸⁵. Yra situacijų, kuomet autoriui, siekiant

---

¹⁸² MIZARAS, Vytautas. *Autorių teisė*. Vilnius, Justitia, 2008., p. 70.

¹⁸³ WALDRON, Jeremy. *From Authors to Copiers: Individual Rights and Social Values in Intellectual Property*. 68Chi.-Kent L. Rev.841, 1992. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą:<<https://scholarship.kentlaw.iit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2894&context=cklawreview>>.

¹⁸⁴ *Ibid.*

¹⁸⁵ GEIGER, Christophe. *Promoting Creativity through Copyright Limitations: Reflections on the Concept of Exclusivity in Copyright Law*. *Anderbilt J. Of Ent. And Tech. Law*, Vol. 12:3:515. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 14 d.]. Prieiga per internetą:

<http://www.jetlaw.org/wp-content/journal-pdfs/Geiger_online.pdf>.

perteikti savo mintis, nuomonę, idėjas, būtina panaudoti ne tik kito autoriaus mintis, bet ir išraiškos formą, pavyzdžiui, parodijos žanro kūryboje¹⁸⁶. Saviraiškos laisvė parodijos žanro išvestiniais kūriniais saugoma Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies k punkte nustatyta autorių teisių išimtimi¹⁸⁷. Teisiniu reguliavimu nustatoma ne tik elgesio taisyklė, bet ir sukuriama reguliuojamos sferos elgesio rezultatas¹⁸⁸. Autorių teisių išimčių reglamentavimu užtikrinamas saviraiškos laisvės įgyvendinimas išvestiniais kūriniais, panaudojant kitų autorių kūrinių fragmentus kūrybos procese ir taip išreiškiant mintis, idėjas, nuomonę. Tai rodo tiesioginį saviraiškos laisvės įgyvendinimo galimybes priklausomumą nuo autorių teisių išimčių reglamentavimo, kuriuo apibrėžiama saviraiškos laisvės, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją dalies, įgyvendinimo apimtis, o tai, kad nustatoma būtent autorių teisių išimtis, internalizuoja saviraiškos laisvę autorių teisėmis¹⁸⁹. Taigi, galima autorių teisių ir saviraiškos laisvės, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją, dalies sankirta, jei nėra tinkamo autorių teisių išimčių reglamentavimo ar toks reglamentavimas neužtikrina saviraiškos laisvės įgyvendinimo.

Autorių teisių išimčių reglamentavimas turi būti subalansuotas, kad būtų tinkamai įgyvendinama saviraiškos laisvė, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją dalis. Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnis nustato pagrindines autorių teisių į kūrinių atgaminimą bei platinimą išimtis mokslo, žinių, švietimo ar išvestinės kūrybos tikslais. Informacinės visuomenės direktyvos 31 konstatuojamoji dalis nurodo, kad turi būti išlaikyta derama pusiausvyra tarp įvairių kategorijų teisių turėtojų teisių ir interesų, taip pat tarp įvairių kategorijų teisių turėtojų ir saugomų objektų naudotojų¹⁹⁰. Informacinės visuomenės direktyvos 3 konstatuojamoji dalis nurodo, jog Informacinės visuomenės direktyva siekiamas Europos Sąjungos valstybių narių autorių teisių reglamentavimų derinimas yra susijęs su intelektinės nuosavybės teisės, saviraiškos laisvės ir visuomenės intereso principų laikymusi¹⁹¹. Nustatėme, kad autorių teisių

---

¹⁸⁶ GUIBAULT, Lucie. *Pre-Emption Issues In The Digital Environment: Can Copyright Limitations Be Overridden By Contractual Agreements Under European Law?* Molengrafica series. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: < <https://www.ivir.nl/publicaties/download/article2.pdf> >.

¹⁸⁷ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

¹⁸⁸ COGLIANESE, Cary. *Measuring regulatory performance. Evaluating the impact of regulation and regulation policy*. Expert paper No. 1, August, 2012. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/1_coglianese%20web.pdf.

¹⁸⁹ HUGENHOTZ, P. Bernt. *Copyright and freedom of expression in Europe*. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: www.ivir.nl/publications/hughenholz/PBH-Engelberg.doc.

¹⁹⁰ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

¹⁹¹ *Ibid.*

išimčių nereglamentavimas, ar saviraiškos laisvės įgyvendinimo neužtikrinantis reglamentavimas, galimas saviraiškos laisvės įgyvendinimo ribojimas. Informacinės visuomenės direktyvos 31 konstatuojamosios dalies nuostatas vertinant sistemiškai su Informacinės visuomenės direktyvos 3 konstatuojamojoje dalyje nurodyta saviraiškos laisvės ir visuomenės interesų principu laikymusi, manytina, kad deramos pusiausvyros reikalavimas keliamas autorių teisių reglamentavimui, o derama pusiausvyra siejama su tinkamu saviraiškos laisvės įgyvendinimu.

Subalansuotumo reikalavimą su saviraiškos laisvės įgyvendinimu susiejo ir Europos Žmogaus Teisių Teismas byloje *Ashby v. France*, kurioje nurodė, kad saviraiškos laisvė yra vienas iš esminių demokratinės visuomenės pamatų, o Konvencijos 10 straipsnio 2 dalies pagrindu nustatytos saviraiškos laisvės išimtys aiškintinos siaurai, turi būti įtvirtinta būtinybė apriboti saviraiškos laisvę. Būtinybė aiškintina kaip neatidėliotinas socialinis poreikis¹⁹². Autorių teisių reguliavimo subalansuotumo poreikį saviraiškos laisvės įgyvendinimo atžvilgiu Europos Žmogaus Teisių Teismas konstatavo ir *Deckmyn v. Vandersteen and others* byloje¹⁹³. Taigi, Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija ir Informacinės visuomenės direktyva formuoja autorių teisių reglamentavimo subalansuotumo reikalavimą saviraiškos laisvės įgyvendinimo atžvilgiu, jį ribojant tik esant būtinybei.

Taigi, autorių teisių ir saviraiškos laisvės yra žmogaus teisės, neįgyvendinamos viena be kitos. Iš vienos pusės, autorių teisėmis užtikrinama saviraiškos laisvė, kita vertus, nustatant autorių teisių apimtį šių teisių išimčių reglamentavimu nustatoma saviraiškos laisvės įgyvendinimo apimtis. Tinkamam saviraiškos laisvės įgyvendinimui Informacinės visuomenės direktyvoje bei Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje keliami autorių teisių reglamentavimui saviraiškos laisvės įgyvendinimo atžvilgiu keliamas subalansuotumo reikalavimas, kurio neatitinkant, sudaroma prielaida autorių teisių ir saviraiškos laisvės, kaip teisės į informaciją dalies, įgyvendinimo sankirtai

---

¹⁹² Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2013 m. sausio 10 d. sprendimas *Ashby v. France* byloje, Nr. 73049/01, § 66-70.

¹⁹³ Šioje byloje teismas nagrinėjo iškeltus prejudicinius klausimus ar kūrinys turi atitikti prejudiciniuose klausimuose parodijos sąvokai keliamus reikalavimus. Teismas pažymėjo, kad kalbant apie Informacinės visuomenės direktyvoje nustatytą autorių teisių išimtį parodijos žanrui, reikia priminti bendrai šia direktyva siekiamus tikslus, tarp kurių, kaip matyti iš šios direktyvos 3 konstatuojamosios dalies, yra tikslas atlikti suderinimą, kuris padės įgyvendinti keturias vidaus rinkos laisves ir yra susijęs su pagrindinių teisės, ypač nuosavybės teisės, įskaitant intelektinę nuosavybę, saviraiškos laisvės ir visuomenės intereso principų laikymusi. Yra aišku, kad parodija – tinkama priemonė nuomonei išreikšti. Žiūrėti: Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2014 m. rugsėjo 3 d. sprendimas *Deckmyn v. Vandersteen and others* byloje, Nr. C-201/13, § 25.

3.3. Skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisinio reglamentavimo poveikis teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimui

Nustatėme, kad autorių teisių išimčių reguliavimu apibrėžiama saviraiškos laisvės, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją dalies, įgyvendinimo apimtis¹⁹⁴. Saviraiškos laisvės įgyvendinimo apimčiai skaitmeninėje erdvėje Europos Sąjungoje tiesioginį poveikį atlieka Europos Sąjungos autorių teisių išimčių reguliavimo subalansuotumas. Europos Parlamentas, reaguodamas į Europos Komisijos nustatytus autorių teisių įgyvendinimo skaitmeninėje erdvėje probleminius aspektus¹⁹⁵, priėmė rezoliuciją dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB „Dėl tam tikrų autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje harmonizavimo aspektų“ implementavimo, kurios 33 konstatuojamoji dalis nurodė siekti skirtingų kategorijų teisių turėtojų padėties pusiausvyros¹⁹⁶. Saviraiškos laisvės apimties nustatymui ir įgyvendinimui keliamas subalansuotumo reikalavimas apibrėžiamas autorių teisių išimčių reguliavimu¹⁹⁷. Priėmus Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnį, kurio reikalavimas paskatins interneto platformas taikyti bendrą turinio monitoringą ir apribos Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies k punkto veikimą, keltinas klausimas, ar Europos Parlamento rezoliucijos, kuria bus įgyvendinama skaitmeninė vidaus rinka, reglamentavimas subalansuotas saviraiškos laisvės, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją, dalies, atžvilgiu¹⁹⁸.

Europos Sąjungos Teisingumo Teisme (toliau – Teismas), byloje *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL*, buvo iškeltas prejudicinis klausimas ar atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Konvencijos 10 ir 8 straipsnius valstybėms narėms leidžiama suteikti teisę bylą iš esmės nagrinėjančiam teismui nustatyti pareigą tarpininkams (internetu platformoms), kurių paslaugomis naudojamasi pažeidžiant autorių teises, prevenciškai tik savo sąskaita ir neterminuotai įdiegti visų savo

¹⁹⁴ Žiūrėti: magistro darbo 2.1. skyrių.

¹⁹⁵ *Ibid.*

¹⁹⁶ 2015 m. liepos 9 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo įgyvendinimo (European Parliament resolution of 9 July 2015 on the implementation of Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, 9 July, 2015). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0273+0+DOC+XML+V0//LT>>.

¹⁹⁷ Žiūrėti: magistro darbo 3.2. skyrių.

¹⁹⁸ Žiūrėti: magistro darbo 2.3. skyrių.

klientų visų elektroninių pranešimų, gaunamų ir siunčiamų naudojantis jos paslaugomis per, be kita ko, „peer-to-peer“ programinę įrangą, filtravimo sistemą, kad būtų nustatytos jos tinklu siunčiamos muzikos, kinematografijos ar audiovizualinių kūrinių, teisės į kuriuos tariamai priklauso ieškovui, elektroninės rinkmenos ir užblokuotas jų persiuntimas esant užklausos arba siuntimo stadijai¹⁹⁹. Atsakydamas į iškeltą prejudicinį klausimą, Teismas nurodė, kad įpareigojimas diegti turinio filtravimo sistemas kelia pavojų informacijos laisvei, nes yra rizika, jog šios sistemos negalės atskirti neleistų ir leistino turinio ir galimai bus blokuojamas leistinas turinys, todėl nacionalinis teismas, nustatęs įpareigojimą diegti turinio filtravimo sistemą, nesilaikė reikalavimo užtikrinti tinkamą pusiausvyrą tarp intelektinės nuosavybės teisės ir teisės gauti ir skleisti informaciją²⁰⁰.

Teismas konstatavo, jog nuolatinis turinio atpažinimo sistemų taikymas pažeistų Europos Žmogaus Teisių Konvencijos 10 straipsnyje nustatytą žmogaus teisę į informaciją. Toks autorių teisių apsaugos reguliavimas neatitiktų subalansuotumo reikalavimo. Neatitikimą subalansuotumo reikalavimui Teismas konstatavo ir byloje *elgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v. Netlog NV*²⁰¹. Prievolės įdiegti nuolatinį turinio atpažinimo sistemų taikymą nustatymas lemtų didelius kaštus platformai, ribotų, pažeistų laisvę plėtoti elektroninį verslą. Būtų pažeista platformos vartotojų teisė skleisti informaciją sistemoms negebant identifikuoti teisėto turinio ir jį automatiškai blokuojant ir vartotojų teisė gauti informaciją, sistemoms blokuojant teisėtą komunikaciją tarp vartotojų²⁰². Taigi, Teismas demonstruoja kategorišką požiūrį, kad bendro turinio monitoringas pažeidžia teisę skleisti ir gauti

---

¹⁹⁹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2011 m. lapkričio 24 d. sprendimas *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL* byloje Nr. C-70/10, § 51 – 53.

²⁰⁰ *Ibid.*

²⁰¹ Pažymėtina, kad šioje byloje teismas neakcentavo pareigos informacinės visuomenės paslaugų teikėjui diegti turinio filtravimo sistemą grėsmės būtent informacijos laisvei, tačiau nurodė, kad reikia rasti pusiausvyrą tarp pagrindinės teisės į nuosavybę, kuriai priskirtinos su intelektine nuosavybe susijusios teisės, apsaugos ir kitų pagrindinių teisių apsaugos. Žiūrėti: Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. vasario 16 d. sprendimas *elgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v. Netlog NV* byloje Nr. C-360/10, § 38 – 41.

²⁰² 2011 m. lapkričio 24 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo spaudos pranešimas Nr. 126/11 dėl sprendimo Nr. C-70/10 byloje *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL* “Europos Sąjungos teisė nenustato nacionalinio teismo galimybės taikyti reikalavimą interneto tarpininkams diegti filtravimo sistemas neteisėto turinio atsisiuntimo prevencijai” (Court of Justice of the European Union Press Release No. 126/11 Judgment in Case C-70/10 Scarlet Extended SA v Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) “EU law precludes the imposition of an injunction by a national court which requires an internet service provider to install a filtering system with a view to preventing the illegal downloading of files”, November 24, 2011). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą:< europa.eu/rapid/press-release_CJE-11-126_en.pdf>.

informaciją. Šis Teismo požiūris, kartu su Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje suformuotu požiūriu į subalansuotą saviraiškos laisvės įgyvendinimą, leidžia konstatuoti, koks poveikis autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo santykiui bus sudarytas skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo reglamentavimu (Europos Parlamento rezoliucija):

Pirma, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio suvestinės redakcijos įgyvendinimas apribos teisę skleisti ir gauti informaciją individualiuoju ir kolektyviniu aspektu. Individualiuoju aspektu teisė skleisti ir gauti informaciją bus apribojamas teisėtų išvestinių kūrinių blokavimu. Parodijos, karikatūros žanro išvestiniai kūriniai reprezentuoja saviraiškos laisvės įgyvendinimo adaptaciją skaitmeninėje erdvėje. Kūrinio fragmento panaudojimas parodijos žanro idėjai technologiškai neidentifikuojamas, todėl turinys bus blokuojamas. Europos Komisija adresavo autorių „vertės spragos“ problemą skaitmeninėje erdvėje, tačiau, paradoksaliai, šiuo atveju labiausiai apribota bus pačių autorių saviraiškos laisvė²⁰³. Blokuojant teisėtus išvestinius kūrinius, teisė skleisti ir gauti informaciją bus ribojama kolektyviniu aspektu, ribojant turinio diskursą skaitmeninėje erdvėje.

Antra, Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimas apribos saviraiškos laisvę, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją, dalį faktiškai panaikindamas Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies k punkte nustatytos autorių teisių išimties dėl kūrinių naudojimo parodijos ir karikatūros žanro kūriniams įgyvendinimą skaitmeninėje erdvėje. Nustatėme, kad autorių teisių išimtis užtikrina saviraiškos laisvės įgyvendinimo galimybę²⁰⁴. Nors Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 7 dalis deklaruoja saviraiškos laisvės minėta autorių teisių išimtimi apsaugą, atlikta sisteminė Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsniu interneto platformoms nustatomų atsakomybės už autorių teisių pažeidimus taikymo sąlygų analizė suponuoja neišvengiamą bendro turinio monitoringo taikymą siekiant įgyvendinti Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reikalavimus. Shelley Metzbaum yra suformulavęs principą, kad teisinio reguliavimo poveikio kriterijai nustatomi pagal reguliavimu

---

²⁰³ PANAITOPOL, Corina. *Copyright Reform - Article 13 and user generated content*. The European Consumer Organization, January, 2019. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 19 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2019002_ms_panaitolpol_romanian_copyright_pr_copyright_reform_-_article_13_and_user_generated_content_.pdf>.

²⁰⁴ Žiūrėti: magistro darbo 3.2. skyrių.

paveikiamus asmenų veiksmus²⁰⁵. Vadovaujantis šiuo principu, darytina išvada, kad skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimas Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimu sudarys poveikį, *de facto* ribojantį saviraiškos laisvės įgyvendinimą skaitmeninėje erdvėje.

Trečia, skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimas Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimu neatitiks Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytų autorių teisių reguliavimo subalansuotumo saviraiškos laisvės atžvilgiu ir turinio atpažinimo sistemų netaikymo reikalavimų²⁰⁶. Taip pat Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnis neatitiks Makso Planko Instituto Deklaracijoje suformuoto trijų žingsnių doktrinos testo propaguoti saviraiškos laisvę bei teisę į informaciją, ribojant išvestinių kūrinių talpinimą interneto platformose bei jais perteikiamų nuomonių, minčių, idėjų sklaidą skaitmeninėje erdvėje. Taigi, remiantis tiek autorių teisių doktrina, tiek Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimas Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimu sukurs ribojamąjį poveikį saviraiškos teisės, kaip teisės skleisti ir gauti informaciją, dalies, įgyvendinimui skaitmeninėje erdvėje. Taigi, įgyvendinus skaitmeninę vidaus rinką, bus ribojama teisė skleisti ir gauti informaciją individualiuoju ir kolektyviniu aspektu, *de facto* taps neveikianti Informacinės visuomenės direktyvos 5 straipsnio 3 dalies k punkte įtvirtinta autorių teisių išimtis, užtikrinanti saviraiškos laisvės įgyvendinimą ir šios laisvės reglamentavimas taps nesubalansuotas bei ribojamas, neatitinkantis Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijos keliamų reikalavimų saviraiškos laisvės įgyvendinimui. Šios kumuliatyvos skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsniu pasekmės leidžia daryti pagrįsta išvada, jog priimtu skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisiniu reglamentavimus bus sudaryta autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją sankirta.

---

²⁰⁵ METZENBAUM, Shelley. *Making Measurement Matter: The Challenge and Promise of Building a Performance-Focused Environmental Protection System*. Brookings Institution, Washington, 1998. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 19 d.]. Prieiga per internetą: < www.brookings.edu/gs/cpm/metzenbaum.pdf >.

²⁰⁶ Žiūrėti: Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2013 m. sausio 10 d. sprendimas *Ashby v. France* byloje, Nr. 73049/01, § 66-70; Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2011 m. lapkričio 24 d. sprendimas *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL* byloje Nr. C-70/10, § 51 – 53.

IŠVADOS

1. Skaitmeninė erdvė sudarė dualų poveikį autorių teisių įgyvendinimui. Pozityviai vertintina skaitmeninės erdvės infrastruktūra, sudaranti patogesnes sąlygas turinio sklaidai, prieigai, kūrimui. Kultūros rinkos suskaitmeninimas pakeitė vartotojo sampratą, suteikdamas vartotojui ir autoriaus vaidmenį. Skaitmeninių technologijų pagalba sudarytos sąlygos vartotojams kurti turinį lėmė turinio diskurso plėtrą skaitmeninėje erdvėje. Kita vertus, negatyviai vertintinas skaitmeninės erdvės poveikis autorių teisių objektų formos pokyčiams. Suskaitmeninta audiovizualinių, grafinių autorių teisių objektų forma lėmė minėtų autorių teisių objektų turinio prieinamumą bei pažeidžiamumą neteisėtam panaudojimui platinant, atgaminant bei viešinant turinį skaitmeninėje erdvėje be autorių teisių turėtojų sutikimo. Taigi, skaitmeninėje erdvėje autorių teisių įgyvendinimas tapo prieinamesnis vartotojui, tačiau atitinkamai autorių teisių objektai tapo prieinamesni neteisėtam šių objektų eksploatavimui.

2. Europos Sąjungos autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje teisinio reglamentavimo analizės pagrindu nustatyta, jog pagrindinė autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje neefektyvumo priežastis buvo interneto platformoms suteikta diskrecija pasirinkti dėl autorių teisių apsaugos taikymo.

3. Skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimui skirtos Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio teisinės atsakomybės už autorių teisių pažeidimus taikymo interneto platformoms reglamentavimo analizė atskleidė, kad skaitmeninėje vidaus rinkoje ne tik nebus sudaroma efektyvesniam autorių teisių įgyvendinimui palanki interneto platformų reguliacinė aplinka, tačiau bus pasiektas atvirkštinis poveikis, interneto platformoms, nepaisant Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio 8 dalies, dėl nustatytų teisinės atsakomybės taikymo sąlygų būsiant priverstoms taikyti bendrą turinio monitoringą ir susidarant situacijai, kuomet bus blokuojamas teisėtas išvestinių kūrinių turinys interneto platformose. Taigi, įgyvendinant skaitmeninę vidaus rinką, bus apribojamas tiek autorių teisių, tiek saviraiškos laisvės įgyvendinimas.

4. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos analizė pateikė atsakymą, kad moderni subalansuoto autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo skaitmeninėje erdvėje doktrina reikalauja netaikyti bendro turinio monitoringo, todėl skaitmeninėje vidaus rinkoje subalansuotumo reikalavimo nebus paisoma ir susidarys autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją

įgyvendinimo sankirta. Minėtoji doktrina skaitmeninėje vidaus rinkoje turi būti įgyvendinama atliekant Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio reglamentavimo reformą visiškai pakeičiant minėtąjį straipsnį, nustatant prievoles interneto platformoms diegti *Notice-and-report* turinio atpažinimo procedūras ir esant vartotojo užklausai, teikti informaciją apie atliekamus autorių teisių apsaugos įgyvendinimo veiksmus. Įgyvendinus šias Europos Parlamento rezoliucijos 17 straipsnio pataisas, bus sukurta skaitmeninės vidaus rinkos interneto platformų reguliacinė aplinka, paremta privalomuoju interneto platformų indėliu į autorių teisių apsaugą, ir išsauganti teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo subalansuotumą.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Teisės norminiai aktai

1.1. Nacionaliniai teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija (su pakeitimais ir papildymais). Lietuvos Aidas, 1992, Nr. 220.
2. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 28-1125.
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.
4. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas. *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 65-2380.

1.2. Tarptautiniai teisės aktai

5. Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija. *Valstybės žinios*, 1995, Nr. 40-987.
6. Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista protokolu Nr. 11, su papildomais protokolais Nr. 1, 4, 6 ir 7. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 96-3016.
7. Jungtinių Tautų Švietimo, mokslo ir kultūros organizacijos tarptautinė autorių teisių konvencija.
8. Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos Bendrijos steigimo sutartį pasirašyta Lisabonoje, 2007 m. gruodžio 13 d. *Oficialusis leidinys C*, 2007-12-17, Nr. 306-1.
10. Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos. *Oficialusis leidinys C*, 2008, Nr. 115-1.
11. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba.
12. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 77-3288.

1.2. Europos Sąjungos teisės aktai

13. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva Nr. 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.
14. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos Direktyva).

1.3. Užsienio teisės aktai

15. Belgijos Karalystės autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas, [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą:

< <https://wipolex.wipo.int/en/text/125254>>.

16. Nyderlandų Karalystės autorių teisių įstatymas, [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. Vasario 27 d.]. Prieiga per internetą:<<https://www.blenheim.nl/copyright-law.html>>.

17. Vokietijos Federacinės Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas, [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 27 d.]. Prieiga per internetą:

<https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html>.

2. Specialioji literatūra

2.1. Monografijos, vadovėliai ir kiti leidiniai

18. ATKINSON, B., FITZGERALD, B. *Copyright Law. Volume III: Copyright in the 21st Century*. Routledge, New York, 2016.

19. BAINBRIDGE, D. *Introduction to computer law*. Fifth edition. Pearson Education Limited, 2004.

20. BALKIN, J. M. *Digital Speech and Democratic Culture: A Theory of Freedom of Expression for the Information Society*. Yale Law School, 2004.

21. BARTLETT, R. Developments in the law – The law of cyberspace. Berkeley law, 112 Harv. L. Rev. 1574, 1999.

22. BIRŠTONAS, R., *et al.* *Intelektinės nuosavybės teisė*. Vilnius, 2010.

23. COGLIANESE, C. *Measuring regulatory performance. Evaluating the impact of regulation and regulation policy*. Expert paper No. 1, August, 2012.

24. FROMMER, J. *An Information theory of copyright law*. *Emory law journal*, Vol. 64:71.

25. FROOMKIN, M. *The internet as a source of regulatory arbitrage*. MIT press, 1997.

26. GAUBIAC, Y., GOTZEN, F. *Adapting copyright for a connected digital single market*. Fondation pour le droit continental civil law initiative. March, 2015.

27. GEIGER, C., HILTY R., GRIFFITHS J. *Declaration A Balanced Interpretation Of The "Three-Step Test" In Copyright Law*. IIC – international review of intellectual property and competition law 39.6: 707, 2008.

28. GEIGER, C. *Promoting Creativity through Copyright Limitations: Reflections on the Concept of Exclusivity in Copyright Law*. *Anderbilt J. Of Ent. And Tech. Law*, Vol. 12:3:515.

29. GEIGER, C. *The three - step test. A threat to a balanced copyright law?* IC; international review of industrial property and copyright law, 37(6), January, 2006.
30. GEORGE C., SCERRI, J. *Web 2.0 and User-Generated Content: legal challenges in the new frontier. Journal of Information, Law and Technology.* 2007.
31. GOLDSTEIN, Paul. *International Copyright: Principles, Law and Practice.* Oxford University Press, 2001.
32. GUIBAULT, L. *Pre-Emption Issues In The Digital Environment: Can Copyright Limitations Be Overridden By Contractual Agreements Under European Law?* Molengrafica series.
33. HOJNIK, A. *Technology neutral EU law: digital goods within the traditional goods/services distinction.* International Journal of Law and Information Technology, 2017, 25, 63–84.
34. JUTTE, B. *Reconstructing European Copyright Law for the Digital Single market. Between Old Paradigms and Digital Challenges.* Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, Germany, 2017.
35. KIŠKIS, M. *Intelektinės nuosavybės teisių doktrinos.* Vilnius, ISSN 1392–1274. Teisė, 2009.
36. KIŠKIS, M. *Interneto technologijų teisė.* Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, 2016.
37. KRISJANIS, B. *Copyright and free speech: The human rights perspective.* Baltic Journal of Law and Politics, Volume 8, Number 2, 2015.
38. LASTOWKA, G. *User – Generated Content And Virtual Worlds.* Vanderbilt J. Of Entertainment And Tech. Law, Vol. 10:4:893.
39. MACOVEI, M. *Freedom of Expression. A guide to the implementation of Article 10 of the European Convention on Human Rights 2nd edition.* Council of Europe, 2004.
40. MEESE, J. *Authors, Users and Pirates – Copyright Law and Subjectivity.* Cambridge, MA. The MIT Press, 2018.
41. METZENBAUM, S. *Making Measurement Matter: The Challenge and Promise of Building a Performance-Focused Environmental Protection System.* Brookings Institution, Washington, 1998.
42. MEYER, T. *The Politics of Online Copyright Enforcement in EU.* Palgrave Macmillan, Cham, 2017.
43. MIZARAS, V. *Autorių teisė.* Justitia, 2003.

44. MIZARAS, V. *Autorių teisės: civiliniai gynimo būdai*. Vilnius. Justitia, 2003.
45. MIZARAS, V. *Prevenčinis autorių teisių ir gretutinių teisių gynimas*. Autorių teisės, į literatūros mokslo ir meno kūrinius: aktualijos ir perspektyvos. Pranešimų rinkinys. Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija, 2004.
46. MUDAU, S. The copyright protection of online user – generated content. University of Capetown, September, 2014.
47. NETANEL, N. *Copyright's Paradox*. Oxford University Press, 2008.
48. OCHOA, T. *Copyright, Derivative Works and Fixation: Is Galoob a Mirage, or Does the Form(GEN) of the Alleged Derivative Work Matter?* Santa Clara High Technology Law Journal. Volume 20, Issue 4, 2004.
49. PANAITOPOL, C. *Copyright Reform - Article 13 and user generated content*. The European Consumer Organization, January, 2019.
50. PANIAGUA, J., KORZYNSKI, P. *User – generated information system*. Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation and Entrepreneurship, January, 2017.
51. PEUKERT, A. *Copyright and the Two Cultures of Online Communication*. Goethe University Frankfurt am Main. Faculty of Law. Research paper No. 4/2015.
52. SAVIN, A. *EU Internet law*. Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, 2013.
53. SCASSA, T. *Acknowledging copyright's illegitimate offspring: User – generated content and copyright law*. January, 2013.
54. SCHWABACH, A. *Internet and the law: Technology, society and compromises*. Second Edition. Santa Barbara, California, 2014.
55. SHERWIN, R., FEIGENSON, N., SPIESEL C. *Law in the digital age: How visual communication technologies are transforming the practice, theory and teaching of law*. Vol. 12-2.
56. SMITH, A. *The Wealth of Nations*. 1776.
57. STERK, S. *Rhetoric and Reality in Copyright Law*. Michigan Law Review, Volume 94, Issue 5, 1996.
58. STONKIENĖ, M. *Intelektinės nuosavybės teisė. Autorių teisė*. Vilnius, 2011.
59. WALDRON, J. *From Authors to Copiers: Individual Rights and Social Values in Intellectual Property*. 68Chi.-Kent L. Rev.841, 1992.
60. ZITTRAIN, J. *Access Denied: The Practice and Policy of Global Internet Filtering*. Oxford Internet Institute, Research Report No. 14, June, 2007.

3. Teismų praktika

3.1. Tarptautinė teismų praktika

61. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2011 m. lapkričio 24 d. sprendimas *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL*.

62. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. vasario 16 d. sprendimas *elgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) v. Netlog NV*.

63. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2007 m. sausio 11 d. sprendimas *Anheuser – Busch v. Portugal*.

64. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2013 m. sausio 10 d. sprendimas *Ashby v. France*.

65. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2014 m. rugsėjo 3 d. sprendimas *Deckmyn v. Vandersteen and others*.

4. Travaux préparatoires

66. 2010 m. gegužės 19 d. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos Ir Socialinių Reikalų Komitetui Ir Regionų Komitetui. Europos skaitmeninė darbotvarkė (Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions A Digital Agenda For Europe, May 19, 2010). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą:

<[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52010DC0245R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52010DC0245R(01))>.

67. 2011 m. liepos 13 d. Europos Komisijos Žalioji knyga dėl audiovizualinių kūrinių platinimo internetu Europos Sąjungoje: galimybės ir problemos kuriant bendrąją skaitmeninę rinką European Commission Green Paper on the online distribution of audiovisual works in the European Union: opportunities and challenges towards a digital single market, July 13, 2011). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą: <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7ec0fa4a-3983-4b25-881e-4add98b3057c/language-en>>.

68. 2011 m. lapkričio 24 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo spaudos pranešimas Nr. 126/11 dėl sprendimo Nr. C-70/10 byloje *Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL* “Europos Sąjungos teisė nenustato nacionalinio teismo galimybės taikyti reikalavimą interneto tarpininkams diegti filtravimo sistemas neteisėto turinio atsisiuntimo prevencijai” (Court of Justice of the European Union Press Release No. 126/11 Judgment in Case C-70/10 Scarlet Extended SA v Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) “EU law precludes the imposition of an injunction by a national court which requires an internet service provider to install a

filtering system with a view to preventing the illegal downloading of files”, November 24, 2011). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą:

<europa.eu/rapid/press-release_CJE-11-126_en.pdf>.

69. 2012 m. Europos Komisijos Generalinio Direktorato Dėl vystymo ir bendradarbiavimo EuropeAid, demokratijos, valdymo, žmogaus teisių ir lyčių lygybės srityse pranešimas Dėl Saviraiškos laisvės, medijos ir skaitmeninių komunikacijų probleminių aspektų (Freedom of expression. Media and digital communications. Framework Contract Com 2011 – Reinforcing Ec Media Development Capacities, Europeaid/129783/C/SER/multi, Service Contract No. 2011-283166, December, 2012) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 13 d.]. Prieiga per internetą:

<https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/study-freedom-expression-communication-key-issues-201212_en_3.pdf>.

70. 2012 m. rugsėjo 26 d. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Socialinių ir ekonominių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl kultūrinių ir kūrybinių sektorių skatinimo Europos Sąjungoje (European Commission Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions Promoting cultural and creative sectors for growth and jobs in the EU). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 20 d.]. Prieiga per internetą:

<http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2012/0537/COM_COM%282012%290537_EN.pdf>.

71. 2015 m. Europos Parlamento Tyrimų Centro apžvalga dėl Europos Sąjungos autorių teisių reguliavimo: “Informacinės visuomenės” direktyvos ir susijusių instrumentų implementavimo, taikymo, poveikio (European Parliamentary Research Service Review of the EU copyright framework: The implementation, application and effects of the "InfoSoc" Directive (2001/29/EC) and of its related instruments, October, 2015). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą:

<[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU\(2015\)558762_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/558762/EPRS_STU(2015)558762_EN.pdf)>.

72. 2015 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos Komunikatas COM/2015/0192 Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir Socialinių Reikalų Komitetui ir Regionų Komitetui dėl Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos (Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and

Social Committee and The Committee Of The Regions. A Digital Single Market Strategy for Europe, COM/2015/0192, 6 May, 2015). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 6 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0192>>.

73. 2015 m. birželio 24 d. Europos Parlamento pranešimas dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo įgyvendinimo (2014/2256(INI)) (European Parliament Committee of legal affairs. Draft Report on the implementation of Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society (2014/2256(INI)), 24 June, 2015). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:<http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2015-0209_LT.html>.

74. 2015 m. liepos 9 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo įgyvendinimo (European Parliament resolution of 9 July 2015 on the implementation of Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, 9 July, 2015). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0273+0+DOC+XML+V0//LT>>.

75. 2016 m. sausio 19 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl kuriamo Bendrosios skaitmeninės rinkos akto (European Parliament resolution of 19 January 2016 on Towards a Digital Single Market Act). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2016-0009+0+DOC+XML+V0//LT>>.

76. 2016 m. gegužės 25 d. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui COM/2016/0288 “Interneto platformos ir bendroji skaitmeninė rinka Europos galimybės ir uždaviniai” (Communication COM/2016/0288 from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the

Regions, Online Platforms and the Digital Single Market Opportunities and Challenges for Europe, 25 May 2016). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 23 d.]. Prieiga per internetą:<<https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0288>>.

77. 2016 m. gegužės 25 d. Europos Komisijos pranešimas dėl viešos apklausos dėl reguliacinės aplinkos interneto platformoms, interneto tarpininkams ir bendradarbiavimo ekonomikai (European Commission synopsis report on the public consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries and the collaborative economy, 25 May, 2016). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:<<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/full-report-results-public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries>>.

78. 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 016/0280(COD) dėl autorių teisių skaitmeninėje bendrojoje rinkoje.

79. 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Komisijos pranešimas dėl Europos Sąjungos autorių teisių taisyklių modernizavimo poveikio vertinimo ir lydymasis dokumentas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (Commission Staff Working Document Impact Assessment on the modernisation of EU copyright rules Accompanying the Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. sausio 31 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/impact-assessment-modernisation-eu-copyright-rules>>.

80. 2017 m. gegužės 10 d. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, tarybai, ekonominių ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui dėl vidurio laikotarpio apžvalgos taikant skaitmeninės vidaus rinkos strategiją: Sujungta skaitmeninė vidaus rinka visiems (Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions on the Mid-Term Review on the implementation of the Digital Single Market Strategy: A Connected Digital Single Market for All, May 10, 2017). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/EN/COM-2017-228-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>>.

81. 2017 m. rugsėjo 28 d. Komisijos Komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos Ir Socialinių Reikalų Komitetui Ir Regionų Komitetui

“Kova su neteisėtu turiniu internete. Siekis didinti interneto platformų atsakomybę” (Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee Of The Regions Tackling Illegal Content Online Towards an enhanced responsibility of online platforms, 28 September, 2016). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0555>>.

82. 2018 m. gegužės 30 d. Europos Komisijos Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Kūrybiškos Europos programos sukūrimo ir ir reglamento 1295/2013 panaikinimo (European Commission Proposal for a Regulation Of The European Parliament And Of The Council establishing the Creative Europe programme (2021 to 2027) and repealing Regulation (EU) No 1295/2013). [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/proposal-regulation-establishing-creative-europe-programme>>.

83. 2018 m. rugsėjo 12 d. priimti Europos Parlamento pakeitimai dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje ([COM\(2016\)0593](#) – C8-0383/2016 – [2016/0280\(COD\)](#)) (European Parliament Copyright in the Digital Single Market ***I Amendments adopted by the European Parliament on 12 September 2018 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)), 12 September, 2018). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 5.]. Prieiga per internetą:

<<https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0337+0+DOC+XML+V0//LT>>.

84. 2019 m. vasario 13 d. Europos Komisijos, Parlamento ir Tarybos Trilogo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje teksto redakcija (Proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market COM (2016) 593final -2016/0280 (COD), 13 February, 2019). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:<https://juliareda.eu/wp-content/uploads/2019/02/Copyright_Final_compromise.pdf>.

85. 2019 m. Europos Parlamento Tyrimų Centro sutrumpinta apžvalga dėl autorių teisių skaitmeninėje vidaus rinkoje (European Parliamentary Research Service. Copyright in the digital single market. Briefing). [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą:<[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BR I\(2016\)593564_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/593564/EPRS_BR I(2016)593564_EN.pdf)>.

86. 2019 m. kovo 26 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendroje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016)0593–C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) (European Parliament legislative resolution of 26 March 2019 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)), March, 2019). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2019-0231+0+DOC+XML+V0//EN>>.

5. Kiti šaltiniai

87. ASHCROFT R., BARKER G. *Is copyright law fit for purpose in the Internet era? An economic and legal perspective*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 11 d.]. Prieiga per internetą:<<https://ec.europa.eu/futurium/en/content/copyright-law-fit-purpose-internet-era>>.

88. CHIRVASE, T. *Copyright And The Right To Freedom Of Expression In The Knowledge Society*., [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: < <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=131315>>.

89. European Audiovisual Observatory. The legal framework for video-sharing platforms. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:<<https://rm.coe.int/the-legal-framework-for-video-sharing-platforms/16808b05ee>>.

90. Electronic Frontier Foundation. The Three – step test. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 10 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.eff.org/files/filenode/three-step_test_fnl.pdf>.

91. European Internet Service Providers Association. *Position paper on the proposal for a directive on copyright in a digital single market*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą:

<http://www.euroispa.org/wp-content/uploads/EuroISPA_Copyright-Directive_Analysis.pdf>.

92. European Union intellectual property office. *Research on online business models infringing intellectual property rights* [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 vasario 1 d.]. Prieiga per internetą:

<https://euipo.europa.eu/tunnelweb/secure/webdav/guest/document_library/observatory/resources/Research_on_Online_Business_Models_IBM/Research_on_Online_Business_Models_IBM_en.pdf>.

93. FRAZIER, E. *It's elementary, my dear Watson: The art and use of derivative works in copyright law*. April, 2018. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą:< <https://www.lawfordigitalcreatives.com/blog/2018/4/6/derivative-works-and-copyright-law>>.

94. HUGENHOLTZ, P. *Flexible Copyright: Can EU Author's Right Accommodate Fair Use?* [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 11 d.]; Prieiga per internetą:

<<https://www.ivir.nl/publicaties/download/1821>>.

95. Intellectual Property Office. *Exceptions to copyright: an overview*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 1 d.]. Prieiga per internetą:

<https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/448269/Exceptions_to_copyright_-_An_Overview.pdf>.

96. Jungtinių Tautų Ekonominių ir socialinių reikalų komiteto pranešimas dėl saviraiškos laisvės apsaugos ir skatinimo (Economic and Social Council of the United Nations. Report of the Special Rapporteur, Mr. Abid Hussain, submitted pursuant to Commission on Human Rights resolution 1997/26 on Promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression). [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:<<https://www.refworld.org/docid/3ae6b0ea4.html>>.

97. KIŠKIS, M. Intelektinės nuosavybės teisinė apsauga elektroninėje erdvėje. Mykolo Romerio universitetas. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 19 d.]. Prieiga per internetą:

<http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2011_Metodine_priemon_e_Intelektines_nuosavybes_teisine_apsauga.pdf>.

98. MONTELEONE, A. *User – generated content and copyright: The European Union approach*. Academia. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą:<https://www.academia.edu/31648146/_USER-GENERATED-

CONTENT AND COPYRIGHT THE EUROPEAN UNION APPROACH ANDREA GIULIA MONTELEONE>.

99. REDA, J. *Green Light for Upload Filters*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą:< <https://juliareda.eu/2018/02/voss-upload-filters/>>.

100. SCHLOETTER, L. *Transfer of value provisions on the Draft copyright directive (recitals 38, 39, article 13)*. March, 2017. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 1 d.]. Prieiga per internetą:
<<http://www.authorsocieties.eu/uploads/Lucas-Schloetter%20Analysis%20Copyright%20Directive%20-%20EN.pdf>>.

101. WAGNER, R. *Information Wants To Be Free: Intellectual Property And The Mythologies Of Control*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą:
<<https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=945095103005025001066014070004031120109041081065021078070098120089013067000010113029022029039102029056034116126088088125030012090048010068066103117083072126060044066100121110104080118091076031097109022086073090105091098117074089109115126082122&EXT=pdf>>.

102. European Parliament News. *European Parliament approves new copyright rules for the internet*. Press release. [interaktyvus; žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą:
<<http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/priorities/copyright/20190321IPR32110/european-parliament-approves-new-copyright-rules-for-the-internet>>.

103. 2017 m. vasario 24 d. Atviras laiškas Europos Parlamento ir Tarybos nariams dėl Europos Sąjungos autorių teisių reformos siūlymų netinkamų skaitmeniniam amžiui (EU Copyright Reform Proposals Unfit for the Digital Age (Open Letter to Members of the European Parliament and the Council of the European Union), 24 February, 2017). [interaktyvus; žiūrėta 2019 kovo 5 d.]. Prieiga per internetą:
<https://www.create.ac.uk/wp-content/uploads/2017/02/OpenLetter_EU_Copyright_Reform_24_02_2017.pdf>

SANTRAUKA

Europos Sąjungos skaitmeninę vidaus rinką sukūrusi 2019 m. kovo 26 d. priimta Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl autorių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje (COM(2016)0593–C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) skirta sukurti efektyvesnio autorių teisių įgyvendinimo skaitmeninėje erdvėje reguliacinę aplinką, draudžiančią taikyti bendrąjį turinio monitoringą. Magistro darbe pristatoma nuomonė, jog priėmus minėtąjį teisės aktą skaitmeninėje vidaus rinkoje bus sukurta reguliacinė aplinka, sudaranti autorių teisių, teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo sankirtą. Tokią nuomonę grindžianti analizė suskirstyta į tris magistro darbo dalis. Pirmojoje dalyje pateikiama autorių teisių skaitmeninėje erdvėje pažeidžiamumo specifika, grindžiama suskaitmeninta autorių teisių objektų forma. Taip pat nurodoma, jog autorių teisių apsaugos skaitmeninėje erdvėje efektyvumo problematika paremta interneto platformoms suteikta diskrecija taikyti autorių teisių apsaugos priemones. Antrojoje dalyje pateikiama skaitmeninės vidaus rinkos koncepcija, įgyvendinimo strategija bei atliekama skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo teisės aktų projektų lyginamoji turinio analizė. Konstatuojamas skaitmeninės vidaus rinkos įgyvendinimo poveikis, kuriuo bus formuojamas bendras turinio monitoringas ir ribojamas autorių teisių įgyvendinimas blokuojant teisėtą išvestinių kūrinių turinį. Trečioji dalis pateikia teisės skleisti ir gauti informaciją sampratą, atlieka saviraiškos laisvės įgyvendinimo sąlygų reikalavimų, nustatytų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje, analizę. Pristatomas požiūris, jog skaitmeninėje vidaus rinkoje bus ribojama saviraiškos laisvė ir susidarys autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją sankirta. Padarytomis išvadamis pateikiama autoriaus nuomonė, kaip turėtų būti reformuojamas skaitmeninės vidaus rinkos teisinis reglamentavimas, kad būtų išvengta autorių teisių ir teisės skleisti ir gauti informaciją įgyvendinimo sankirtos.

SUMMARY

As European Parliament legislative resolution on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market (COM(2016)0593 – C8-0383/2016 – 2016/0280(COD)) came into force on 26th March 2019, with the purpose of creating regulatory environment, enhancing copyright protection and prohibiting content filtering, digital single market of the European Union was established. The work represents an opinion that by abovementioned act entering into force, digital single market will become a regulatory environment that creates intersection between execution of copyright and right to impart and receive information. The analysis, justifying the abovementioned opinion, is sectioned into three parts. The first part of the work provides specifics of copyright infringements in digital environment, based on the digitization of the form of copyright objects. It is also mentioned, that problem of copyright protection effectiveness is based on the discretion of online platforms to apply copyright protection measures. Second part of the work provides the conception, strategy of the digital single market and performs comparative analysis of projects of laws, regarding implementation of the digital single market. An impact of digital single market, by which content filtering and blocking of legal derivative works will be created, is constituted. The third part provides concept of right to receive and impart information and performs an analysis of requirements for the execution of freedom of expression, as provided in jurisprudence of European Court of Human Rights and Court of Justice of European Union. An opinion is presented, that digital single market will restrict freedom of expression and intersection between copyright and right to impart and receive information will be created. Based on presented conclusions, the author delivers an opinion on how digital single market regulation should be reformed in order to avoid intersection between implementation of copyright and right to impart and receive information.